Контрольный экземпляр

Массо а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА,
НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувла 1923 шера денз ● ШИНАРА, 23 ИЮЛЬ, 1985 ШУ. ● № 88 (7123). ● Мах 3 кап.

КПСС XXVII СЪЕЗДА—ХЬИНАРЕЧА КЪАХЬЕГАМА 27 ДЕКАДА!

Чаккхьяьннай 5-гIа декада

ДЕКХАРЕХ ЛОАРХIАВУ

Парте оргIанарча XXVII съезда сийнена кечъбахара доккхагIдола декхараш тIаийцад Назрановски мехьк ека завода болхлоша. Цар лаьрхIад шера яххи 26 декабре [illegible] оасарла плавал совгIа 1,2 процент лакхъе, арахецача продукцега дIабода мах 0,6 процент лохбе, шиэ дийнахьа кхоьлча материалий чотагIа къахьега.

Уж декхареш толамеи кхоачашдара «КПСС XXVII съезда — хьинареча къахьегама 27 декадаIа» яхача девнзагIа шерра яхь йоаржаьяй заводерча бригадаша. ХIара декадагIа итогаш ю яхье баьккхаша дахкача толамий. ПхелагIча декада итогех хьалхара моттиг лаьккхай Чакиева Райхьант керте латтача маьхка-булочни надедаш арахецача бригада коллективо. ШоллагIа моттиг лаьккхай Салимханова Фаниис кулгалдеча бригада болхлоша.

ЯХЬЕ КОТВАЬННАРАШ

Шерра социалистически яхь йоаржаьяй «Промавтоматика» НПО Грозненски опытни завода болхлоша. Цар дикка тIехкхоачаньяй деррига технико-экономически хьокхамий ах шера план а тIаийца дохкагIдола декхараш а. Пачхаьлкхен планах совгIа арa а хийца маьхала яьккхай итташ эзараш сомий маьха тайп-тайпара продукци.

ЧаккхьяьннаI пхелагIа декада. Заводерча яхье яьнача бригадашта юкъе цу декаде котъяьннарех я Ткаченко Раиса Герасимовани Малкина Федор Алексеевичи керте латтача радиоаппаратура монтажникийи слесарий-сборщиканий бригадаш. Шипта Виктора кулгалдеча наладчикий бригада коллективе.

ХЬУВКЪАМ-85

ЦХЬАН КОМПЛЕКСАГIА

Укх шера 2950 гектара тIара ка бола ялат чу а яьйда. 2060 тонн Даьхенна дIадала дезаш ба Назрановски района «Назрановский» совхоза къахьегамхой. Ялат чудена мукъадаьннача 600 гектар гарта долча кхай тIа мошача доакъара хьокхIаш дIае лаьрхIад. Хьалхашна латта декхараш кхоачашдара совхоза къахьегамхоша малагIа кийчо яьй, хIанз фу деш ба дуаьц тахан цу боахама кулгалхоша.

Совхоза парткома секретарь Маслауров Увайс: — Ялат 10—12 бахка дийнахьа чу а дахьаш, хIара гектара тIара 24 центнер чузца декхар тIаийцад. КIи-марса балхашта тIахьожаш лоаттабара штаб вIашагIъеллар. Цунна керте совхоза директор Б. Ю. Дударов оттавир, хIаьта гIо дара — боахама керттера агроном К. М. Бекмурзиевн керттера инженер А. Я. Бархаиоевн. ТIехьарчарна ялат чуцара - транспортни отрядашта кулгалдерга тIадиллад.

Цу отрядашкарча техникага хьажара, наьха культурно-бытовой хьалаш вIаштIехьдахара, социалистически яхьа итогаш яра, кхы тайпа балхаш чакхдахара яьс весно хьайир.

Балхацаре наьха моральни материальни безам совбаккхара оттаяь мероприятеш дIайоваьйтар совхоза [illegible]ектива [illegible]. Цул тIехьагIа хIара отряде, звена хиннача собранешка де дезар белгалдаьккхар. Цудухьа хьалхарча дийнахьа дена геттара дика дIадоладир кIи-марса балхаш.

Бекмурзиев КъурейIш: — Тха отряде 16 комбайн, 10 автомашин, лафеташ тIехьайийза 6 трактор я. Хьаккхари ардари цхьана долаш 1450 гектара тIара ялат чуда дезаш ба механизатораш.

ХIана коллективни подрядагIа болх беча Плиев Мухьмад-Баширa кулгалдеча бригадо ялат чуяцаш да тхо. Из 1200 гектар совгIа да цун. Вурийтта сагах латтача цу бригаде ка болча ялатал совгIа хьажкIаш, доакъара культураш а кхею.

Болх сиха а цIена а ба гIерташ къахьег хIара механизатора. Совкоос вIашагIъеллача халкъа тIахьожама группана юкъебоагIачарел совгIа, цар дечунга хьожаш хул Плиева бригада совета юкъебоагIа Котиев Бембулата Ведаджиев Руслани. Ший беккагIа комбайнеро гIалат нийсдалийтача болх юхабайт, вагахьа сариш «безие» яркомбайн яле. Из тоаллаца кхай тIа яккйтац. Кхай тIара хьатта цхьа машина дIаяхийтац дIа цIа яьешн цул тIехьагIа цув дьага журнала тIа кулг ца яздайташи.

Шоей яла дIакхоечар цу техникана ма хулла дикагIа доал де гIерташ механически мастерски заведующи Евлоев Маьхьмада, сваршикаша Пиеев Маьхьмаден Султыгов Iусманен. Саха тоаш цар еха моллагIа агрегат, машина.

Раьса да тхо наьха культурно-бытовой хьалаш вIаштIехьдоакхача звенос беча балха а. Чам болаш а тайп-тайпара а хул тхоьна кийчбу кхача.

ТоламагIа бараш морально а материально а белгалбеха декхарийла йолча совхоза комсомольски организаце секретара. Булгучева Милкана кулгалдеча звенос IуйрийIна балха баьхкача наха хьалхарча дийнахьа шоаш мишта къахьийгад, мел ялат чуийцад, яхье хьалха малаха йиш хулийт. ДикагIчарна цIо вымпелаш, ахчан премеш ду.

Комбайнерашта юкъе яьрнача яхье хьалха ба Оздоев Уматгирин Алиев Хадим-Мурадн, хIаьта шоферашта — Дзейтов Руслан, Плиев Хам-Мурад, Котиев Махьмад.

Мукх чубена а баьккха, хIанз кIа хьокхаш да тхо. Дика ба хьувкъам. ХIара гектара тIара 25 центнер йоал.

Кхаь чах мукъадоахача звено кулгалхо Оздоев СалайгIиря: — Тха бригаде пхийтта саг ва. Векмурзиева отрядо ялат чуийца даьккха кхаш чах мукъадоахаш да тхо. Из болх дукха хIана ца эпаш ши бIаь гектара тIа баьб. Балха норма кхоачаш ца еш цхьаккха саг вац тха коллективе. ХIаьта хила йиш а яц, коллективни подрядагIа къахьегаш да тхо.

Массерей дикагIа болх беш ба автопогрузчикашта тIадуьтташ бола Тазиев Дауди Ведзижев Джабраьлин, фермашка ча дIакхухьаш боахка Шадиев Хьасаши Евлоев Мусан. Техникага дика хьожа механик Алборчиев Йоакхьа.

Оаха мукъадаьнача лаьтта цу сахьате деача дискаш цамадоаккхаш вIаьдкду. Iаккха мошача доакъара хьакхIаш дIаэа. Лаьтта кийчдеш геттара оасаре болх бу трактористаша Ведзижев Борисен Оздоев Мурадех.

Бархаиоев Iалихан: — Тха отряде 12 комбайн, йиъ жатка, йиъ Е 302 яха косилка я. Цул совгIа, ялат дIакхьара 12 автомашин а шиъ тхова. Хьаккхари ардери къаьст-къаьста долаш 1500 гектара тIара кIа чузца дезаш я коллектив. Аьлти-Юртарча отделене я хIана отрядi. Йиъ бIаь гектара тIара кIа несарех Iо а дилла, дукха хIаьа ца эпаш 300 гектара тIара дар аьрдад оаха хIанзе.

Комбайнерашта юкъе хьалха ба Торшхоев Товсолтев Камурзаев Мусаи. Булгучева Милкана звенос араяйна дукхагIйола «молнеш» цар сийна лаьнь я. Тхоашта мукъьача шеча хIамаш а раьба да тхо.

Совхоза керттерча центра заведующий Муцольгов Юнус: — Хьатт дийн Iалашъяь ялат доакъадеча, цIендеча, кхыча техникаца. Опыт йолаш ба цу техникаца болх беш бола нах а. ХIаьта геттара дика къахьегаш ба ялат цIендеш йола Богатырева Iабадат, доакъадеш йола Костоева Iалихат, автопогрузчикаш тIа къахьега дан воIи Алиевгiар Ювсапа Авзори.

IуйрийIна ворхI сахьат даьлча дена бийсана 12 сахьат даллалца къахьегаш а хьатта коллектив. Даьхенна дIадалара, дIадера ялат кийчдеш. Белгалдаккха йоагIа, кхай тIаре хьатта хIанз хьатIаккхухьа ялат 22 процент гарта тIоадал йолаш долга, кхо ди хьалха 29 процент йолаш а дар. ХIаьта пачхаьлкхено 15 процентал лакхагIа йоацаш тIоадал йоалдар мара дIаэцац.

Дукха болх бу хьатта ханна вIашагIъеллача Алиев Ювсапа кулгалдеча партийни а Оздоев Химатхан керте латтача халкъа тIахьожама а группаша. Хьатта хьайоагIа, укхазара арайоала цхьа машина йитан цар ца оэаш, журнала тIа дIа ца язъеш.

ДIаяздир М. ХАМАТХАНОВ.

Нохч-ГIалгIай гIишлои управленена чуйоагIача СМУ-2 дика вовзаш ва комплексни бригада кулгалхо Салтымурадов Хьасан.

Ше къахьегача объекта доархIаш бигна кхета я беш уалуврча новинъосташкара хьаккхашта доагIар хьалехаш, ишта парна ца хови дар дIакхьехаш ва бригадир.

Иштта хьаьнала къахьегам хьавоагIа Салтымурадов, Грозненски городской Совета депутат хилларах тарра дукха къахьег цо. Новинъостий шийх бенна тешам ца беабе гIерташ.

«За трудовую доблесть» яха медаль, сийлен грамоташ, маьхера совгIаташ тийнвад цуьна.

СУРТА ТIА: бригадир Х. Салтымурадов.

И. ПЛИЕВА сурт.

Свеклаш хьийкъай

Укх шеррашца дукха лелаьяьц шекара свеклаш Гудермесски районерча «Кошкельдинский» совхоза, иттех шу хьалха укхаза «Кавказ» колхоз хиннача хана цар дикка йоккха моттиг дIалоацаш хиннайе я. Комсаш кхеелга боахам йелабара керттера лостам болча совхозо дукха йоакхо хилар цу культура.

ГIулакхаш хувцадиннад укх шера — 120 гектара тIа шекара свеклаш дIаийнай совхозо. Уж кхелра йе къаьстта бригада вIашагIъеллай, 1973 шера комсаш лелачa дика толамаш дахарех Къахьегама Цiеча Байракха орден яьккха коммуниста Висамирова Куржан керте а йолаш. 66 комсаш лелеер ца хIанз боахама свеклаш дела еra сийле юхаметтаоттаяра хьинаре къахьегаш. ХIара гектара тIара 300 центнер йолаш шекара свеклаш чуяца дерхI бригада коллективо.

Белгалдаккха деза цхьаккха а — 30 гектара тIа [illegible] свеклаш [illegible] Н. Висамирова бригадо тIадиллала. Цу ерриге плантацешка [illegible] дика [illegible] свеклаш [illegible]. Цудухьа [illegible] грамма [illegible] свекл-лаша. [illegible] доакъарбайр [illegible] дукха ю.

— Укх шера оаха лаьрхIад, — дуэц Н. Висамирова, — доакъарий лаьрхIа свеклай хIара гектара тIара 400—500 центнер йолаш хьувкъам чуяца. Цо таро [illegible] Iатта 30—40 центнер йолаш доахама [illegible] Iалашде. Шекара свеклаех хIамаш [illegible] пачхьалкхена дIалуврга 30 эзар тонна центнер, план [illegible].

Дика хьийкъа свеклаш кхьара [illegible] 70-нех хIара гектара тIа 30 тонн [illegible] лаьпарена ерригача плантацей хIара гектара тIа 700 килограмм йолаш азотен фосфорен минеральни удобренеш товсарен. Цул совгIа, тIехьагIа хIара гектара тIа 200 килограмм йолаш нитроаммофос а техай.

Иштта хургда КПСС XXVII съезда доал тха «Кошкельдинский» совхоза свеклаш лелдерий къахьегамхой совгIат.

Бригада къаьстта чIоагIа [illegible]

Е. ПРЕМЫСЛЕР.

КПСС Центральни Комитетеи СССР Министрий Советеи

КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои соцам тIаийцаб «1986 шера интенсивни технологеш юкъейоалаяра чотах ка болча ялатий культурай, бIаьсти дуга кIа, хьажкIай, борц, дуга производстве гIулакхаш» лакхьара чакхдаха дезача

Соцам тIа белгалдаьккхад, укх тIехьарча хана ялатий производствана интенсификаци елга сиждеш мехка цхьадола гIулакхаш чаккхдоахилга. Шерлу дикагIа технически характеристикаш йолча техникех, эффективнегIа йолча удобренеех баьцоегIаш лоралра йолча средствах пайда эцилга, товарни ялат доаккхача регионашка уж дукхагIа дIаухийтилга. Цо таро яу ялатий боахам лелабара боарам лаккхбе, бIарчча хьайийцача хьаьтта лелдара культура лаккхъе.

Цунца цхьана дукхача боахамашка дIахьежача ресурсех комплексно пайда ца эцар, дукханаьха уж дIа-хьа йоаржавр, технологически дисциплина телхаяр бахьан долаш дIадохийтача рузкъех хьахулчуи боарам доха ба.

Массо а хана дикагIдола ялаташ кхедара керттера низ хилараx тарра интенсивни технологейх ялатий культураш кхею майдаш дIаэо шеръелга лоархIаме хилар белгал а деш. КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои могаль интенсивни технологейх гурахьа а бIаьсти а дIадув кIа, хьажкIаш, борц, дуга леладу майдаш дIахо шеръярах йола союзни республикай Компартей ЦК-ай Министрий Советийн йоагIийоагIача министерствайи ведомствайи, Iилман учреждений предложенеш.

Союзни республикай Компартей ЦК-аштеи Министрий Советаштеи; центральни министерствашти ведомствашти, парте крайкомашта, обкомашта, райкомашта автономни республикай Министрий Советашта, крайисполкомашта, облисполкомашта, райисполкомашта, колхозийи совхозийи кулгалхошта тIадиллад эша материально-технически кхоачамаш тIатеIIа ялатий культураш кхеяра тIадерзаделга, из интенсивни технологейн юкъейоалаярах йоагIаш йола эффективнихара хилавза дарддоаца хьал лоархIилга. Ерригача комплексах дола балхаш дизза чакхдоахилга Iалашдар, районашка техкача дикагIча сортех долча фуца оптимальни ханашка ялаташ дIадера, хьыдача хьувкъама лаьрхIа минеральни удобренеш тувсара, оасарех, эз дерех, лазарех баьцовгIаш лораяра система шерра юкъейоалаяра къаьстта теркам тIа а бохийташ.

Могадаьд интенсивни технологейх кхееш йола ялатий культураш коллективни подрядах болх беча хьалха латтача бригадаштеи звеношта тIачIоагIъелга, удобренеш а пестицидаш а тохара, ялаташ дIадера а чуэцара а балхаш чакхдахара эшача боарамe цара тракторашта, латта тоаду орудеши машинаши къоастаелга. Интенсивни технологейх лелаеча ялатий культурай ерригача майдашкара программах лаьрхIа хьувкъам боаккхалгеи совнагIа ялат чуэцилгеи Iалашде. Интенсивни технологейх пайда эцаш лакхагIа хьувкъам кхебелга Iалашдергдолча районашкеи боахамашкеи цу тайпара ялаташ дIадер нийса лаьрхIад. Союзни республикай Компартей ЦК-ашеи Министрий Советашеи совнагIа ялат лаккхара задании уттае еса областашта, крайшта, автономни республикашта цар тIаийцача интенсивни технологеш юкъейоалаяра боарамга хьежжа, интенсификацега дIадахар хьувкъамца дизза меттаоттаде дезилга теркал а деш.

Союзни республикай Министрий Советаш, СССР юрта боахама Министерство декхарийла я ка болча ялатий культураш, бIаьсти дув кIа, хьажкIаш, борц, дуга хургдолча кхашка товса минеральни удобренеш ханнахьа автономни республикашта, краяшта, областашта лоаттаелга Iалашде.

Интенсивни технологеш юкъейоалаярах хьахулар дукхагIа хилийтара кхашта комплексно агрохимически окультуриваши яра боарамаш белгалдаьхад.

Химически промышленноста Министерствана минеральни удобренеш арахецача Министерствана заданеш еннай пестицидаш арахеца а оттанча ханашкел цу гIулакха эшача боарамех юрта боахама уж дIакхахьийта а.

СССР Госснаб, СССР мехкдаьттагIа чакхдоахача а нефтехимически а промышленноста Министерство, химически промышленноста Министерство, СССР гIишлон материалий промышленноста Министерство, мехкадаьтта продукташца Iалашьяра йола СССР Пачхьалкхен комитет декхарийла я хаинахьа белгалъяьха химически препараташ арахецара еса бийдал, хIаьта иштта уж дIаяхийтара эша тара а хилийтара гIулакхаш чакхдаха.

Машинаьккъий бузама Министерствана тIадиллад белгалдаьхача моахьех удобренеш пестицидаши хаинахьа дIакхухьийта Iалашдар.

Трактораши юртбоахама машинаши еча Министерстванеи СССР Госкомсельхозтехникане заданеш оттаьй 1986 шера интенсивни технологейх ялатий культураш лелаяра юрта боахама эша машинаш кийчъеи дIаяхийтен.

СССР Госплане, СССР Госснабе, трактораши юртбоахама машинаши еча Министерствана, СССР Госкомсельхозтехникана, СССР юрта боахама Министерствана, союзни республикай Министрий Советашта тIадиллад минеральни удобренеи керттера даьха лаьттана кIал тохача селлкашта - культиваторашта йола сошникаш, парана тIоадал чусоцаяра технологе культиваторашта балха органаш, юкъарча балха лаьрхIача йохарашта боал кIалтIа ца боаккхаш кия тоадара йола корпусаш, хIаьта иштта достамах хьраш доаха а пропашной культурашта Iунал деш левточин хьисаво гербицидаш тоха а балха органаш йола селлкаши культиваторашта серийно арахецилга вIаштIехьдаккхари оттабаьча боараме 1986 шера уж юрта боахама дIайохийтилга Iалашдари.

СССР юрта боахама Министерства, СССР Госкомсельхозтехника, В. И. Ленина цIерагIча Ерригсоюзни юртбоахама Iилмай Академе, союзни республикай Министрий Советий декхар да массанахьа колхозаштеи совхозаштеи ялатий культураш лелаеча интенсивни технологех карверзаа практически ноамкъостал де, специалисташи механизаторашти Iомабелга вIаштIехьдаккха, хаинахьа техника, фу кийчде, удобренеш, пестицидаш лоаттае, хIаьта иштта технологически дисциплина нийса лелаелга Iалашде.

Хилавза дарддоацаш лаьрхIад интенсивни технологеш толаме карверзаярахи ялатий лакха хьувкъамаш дахкарахи къахьегам коллективашта, юрта боахама болхлошта, агропромышленни комплекси кхыча доакъошта, Iилман учреждениешта моральни а материальни а стимулировани яра хьалаш оттаделга.

Могадаьд ялатий культураш лелаяра интенсивни технологеш кичъечен юкъеиоалаечей хьинаре (доккха) даьха лаьда, лакха балха хьоккамаш даьха балха хьалха латтараш, специалисташ, боахамийн предприятейн кулгалхой, Iилманхой, 1986 шера итогех СССР орденаши медалаши яла оттабелга.

Союзни республикай Компартей ЦК-аши Министрий Советаши, парте крайкомаш, обкомаш, райкомаш, автономни республикай Министрий Советаш, крайисполкомаш, облисполкомаш, райисполкомаш, министерстваши ведомстваши, агропромышленни объединенеш декхарийла я ялатий боахама интенсификаци яра, удобренеех, пестицидех, кхыдолча материально-технически кхоачамех дикагIа пайда эцара тIехьара колхозийн совхозийн кулгалхой а специалистий а бехктокхам лаккхбе, массанахьа пачхьалкхен дисциплина чIоагIъелга, хIара боахамо лакха дикал йола ялат даккхарен кийчдарен планаш кхоачашъелга Iалашде.

Соцам тIа белгалдаьхад ялатий боахама эффективность дIахо лаккхъяра тIадерзадаь иштта кхы цхьадола гIулакхаш а.

* * *

КПСС Центральни Комитета СССР Министрий Совети чIоагIгIа тешаш я, партийни, советски, боахама органаша, кулгалхошеи специалисташеи, колхозникаша, совхозий болхлоша, Iилман-технически прогресса карагIдаьннарех тIатеIIа пайда а эцаш, интенсивни технологеш шерагIа юкъейоалаяра лаьрда тIа тешаме дукхагIа ялат даккхара мел эшар дергхиларах.

1985 ШЕРА 22 ИЮЛЕ КХАЧЧАЛЦА РЕСПУБЛИКА БОАХАМАШКА ДОАКЪАРАШ КИЙЧДАРА ЙОЛА

СВОДКА

(эзарех тоннаш)

Районаш	йол [illegible]	йол [illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	бьаьцца хьоар [illegible]	[illegible]	[illegible]	чо [illegible]
Ачхой-Мартановски	3,2	0,827	4,0	5,012	31,0	4,864	1,0	0,280	6,300	1,560
Веденски	11,0	2,610	0,7	0,350	15,0	5,290	0,1	0,057	1,600	0,750
Грозненски	24,1	13,979	20,1	6,753	118,6	9,221	5,7	1,208	31,200	11,866
Гудермесски	7,3	5,350	3,0	6,760	29,0	2,734	0,7	0,100	10,500	2,795
Малгобекски	7,3	4,930	1,4	3,070	28,8	2,950	0,7	0,225	17,600	4,060
Надтеречни	16,2	11,364	4,6	10,024	55,4	11,540	2,5	0,334	16,400	4,817
Назрановски	7,3	2,362	7,0	8,600	55,6	14,670	1,8	0,090	8,800	1,294
Наурски	33,8	19,290	3,8	3,839	75,1	9,332	3,7	1,596	19,200	9,396
Ножай-Юртовски	12,1	2,315	3,9	3,984	10,0	0,616	0,2	0,085	3,100	0,720
Советски	10,7	0,315	1,4	0,180	12,7	1,110	0,1	0,093	1,200	0,370
Сунженски	12,0	3,958	13,3	15,720	115,0	3,060	2,5	0,804	32,100	9,749
Урус-Мартановски	4,0	2,210	6,0	4,898	40,2	0,525	1,3	0,580	10,000	4,110
Шалински	7,3	5,494	3,3	—	50,0	2,700	1,5	0,342	13,500	4,249
Шелковской	40,2	24,697	5,2	6,412	81,0	20,598	13,0	5,484	16,800	6,606
Республико гIолла		101,185		78,402		89,520		11,424		82,324

ТАРОНЕХ ПАЙДА ЭЦАШ

«КПСС XXVII съезда — хьинарeча къахьегама 27 декада» яхача девизагIа социалистически яхь йоаржаяь балхаш деш ба тха совхоза хьайбаш лeладераш.

Карарча шера ялх бетта хулх даккхарен на пачхьалкхена доахарен планаш дикка тIехкхоачашъяьй цар. Республика боахамашта юкъе лаьрхIача социалистически яхье котъяьннарг лаьрхIа. КПСС обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета, облсовпрофа, ВЛКСМ обкома Сийлен грамота а луш, республикански Сийлен улга тIа а йоаккхаш, яхье хьалхара моттиг хьоьжаьяй совхоза. Цу дезача совгIаташа кхы тIа хьинар айдаь къахьегаш ба хьайбаш леладераш.

ДIадахача Iай чIоагIа халонаш да эзаш нийсъелар совхоза коллектив. ХIаьта хьайбаш тIера да дуьлийта ца дарти цхьаьнгIа йолла болхлой низа долаш Iаигара дахарi хьеж лаьрхIача хьодамаш. Дукха лаьрхIа кхоьба хIара бежана юкъера лаьрхIача дийнахьен буса 883 грамм доал Iотiадеттадаьнйтад, планагIа хила доагIар 600 грамм долаш, хьанхарчашта — 602 грамм, план 350 грамм йолаш.

Къаьстта боакка теркам тIабохийт оаха жа дебадара а. ШоллагIа шу да уж леладеча поточни технологи юкъейоалаяра боахаме оьшуш дIахьу. Кхуьнах цхьа бокъах пайда а боал. Иштта дIадала хьин шера даккхар до ла ма тIаккхетта 9 процент, хIаьта хIана дерригача жех 56 процент хулар уж а да. ХьатIаьхача шерашта дерригача жена юкъе дахкараш 65—70 процентага дIакхоачаде лаьрхIад.

Iан замалахьа жа дахкаргдолаш гIулакхаш вIаштIехьдахарах таро хинай продукци дукхагIа хила а цох дIадодар дика лоде а.

Къаьстта теркам тIабохийт оаха хьайбашта доакъар Iалашдара. Укх шера цкъарчоа хьекка чуийцача бьаьцех [illegible]

М. ЮНУСОВ,
Шелковской районерча «Каргалинский» совхоза керттера зоотехник.

КПСС XXVII съезда сийна кхы а лакхагIа толамаш дахара оаргагIъеннача «Сунженский» кхача махкашттеи газн йоахача управлене коллективо йоай дол кьодагIа гIулакхашта чIоагIдеш хьет. [illegible]

Хургйоча коммунистий форумна хетаяь хIанзе вакхьевна йиъ декада управлене дикагIчар юкъе а дикагIа толамаш хиннад А. Махичев керте латтача [illegible]

ДИКАГIЧАРЦА НИЙСЛУШ

[illegible] жинашта капитальни ремонт еча цеха коллективи. Н. Летникова кулгалдечу бригадаш. Цар хIара дийнахьа норма 120—125 процент кхоачашъю.

Белгалдаккха деза дIабахача ях бетта баьча балха итогеIа а Н. Летникова бригада хьалхара моттиг яьккха хилар. Ерригa управлени дика доархIаьй ах шера декхарех. Иштта плана совгIа даьккхад 330 тонн «Iаьрка доцув», 600 эзар кубометр газ. Продукци маьхала яккхара план 105.4 процент кхоачашъяьй. Къаьстта оасар ле цу юкъа плавал совгIа лаккхьенна 5,8 процент. ДикагIчарца нийслуш къахьегаш рех ба А. Кривко, Н. Кодзоев, Х. Аушев керте латтача бригадашкара нах.

Управлене коллектив доал деннад КПСС XXVII съезда сийна шера заданеш укх шера 28 декабре кхоачашъе.

Партийни вахар: балха стиль

МАЛАР—ЗУЛАМА ЮХЬИГ

Партийни организацешна тІаьхь беча идеологически балхъ вигъе лоархІаме моттиг дІалоац малар меларшта, алкоголизмана духьала лоаттабеча къовсамо. Вай хьоаргда из болх «Автоспецоборудовани» яхача опытно - экспериментальни заводе мишта лелабу.

КхоалагІча механически цеха профорга коммуниста Кравец Аркадий Мотолевича дувц: «Малара тІера бараш кІезига бецар массехк шу хьалха, кІаьта уж бовзаш бар уллуврча новкъосташта меттел, цехий кулгалхошта а, во «лараш» юташ хиларца. Балха тІа хьабакха тІехьабувлар е вІалла ца боагІаш бусар, хьабаькхача а шоаш хьакима бІаргкІала ниисбенилга хоадеча болх бара кеп унттайора, брак хулийтар. ХІаьта пехерчар кІеззига дирст мелъалийтача делкъа хана уллуврча тика чура малар кийе, нІезиг-дукха хьоа «бошабий» юхабоагІар. Из цеха начальника цхьа бахьан бехк а баькхе дутар. ХІаьта мастераш дукхагІча хана царна гештдеш бар, цхьаза шоаш а молаш барий товбаца нийсдуш хиларца. Коллективе шерра дувца оттадацар цу тайпара хІама даь саг вытрезвителе кхьача е вулам даь моттиг ца хилча. Молаш барца шоай дезалашта, гаргарча наха тІалоаттадеча Іазапах дувца эттача къахат тоъаргдацар аьнна хет, йоах ветеранаш.

Цу детазача гІулакхашца лоаттабу къовсам ярбара боккхача маьхе хилар къахьегама дисциплина чІоагІъяра тІаласта чакхдоакха гІулакхаш хьаддеча лерда тІа оттадаь КПСС ЦК ноябрьски (1982 ш.) Пленум, бригадин хьисапе къахьегам вІаштІехьбоаккхилга. Производства эффективность лакхъяра къовсам боаржабир завода а цехий а партийни, профсоюзни, комсомольски организацешта. Коммунистий, комсомольций бехктоккам айбар. Из лаккера Іоболабаь болх бар, хІаьта лохера бараш а бацар йовсрал леладеш бараш кхы дІало ла безам болаш, хІана аьлча, тІа-тІа дукхагІа хулар къахьегамо хІаране доацача даькъага хьежжа алали телаш болх бу вІамига коллективаш, мукъача хана тІуртвов балладца мела а мелаш, шоллагІча дийнахьа кпловзалаш увттаераште хьалхара болх бе лацар царна. ХІала заводе цу тайпара 42 бригада я берригнех 60 процент нах а лоацаш. Зезье йоаю ха кІезигъеннай, арахеца 90 процент гаргга продукци Дикала знак латташ я. Продукцеш реализаци яра боарам карарча шера алх бетта 105,9 процент хиннаб, дизза кхоачашдаьд договорни декхараш.

Дукха къахьийгар экспериментальни участка коллективо толашагІвола газоэлектросварщик Н. малара тІера ваккха гІерташ. Дакм молаш везе а, нІезиг-дукха «бІайхача кхачах» кхийттача атта кхса доасташ хиларца гонахьа кхетараш шортта корабоагІар. КІезиг - кІеэнга водаш, мухалегІа чуводаш латтар башха-дика къахьогамхо. Новкъосташта хьалхашка дІа а оттаваь, массехказза чІоагІа бехк баькхар цох ветеранашe, доттагІаша кІома дош аьлар. ТІаккха цхьан юкъа вужар, тІаккха юха а дирст йоастар. Указ арадаьлнача гІоне цох хІама ала йиш йолаш дац тхо, йоах воккхагІволча мастера, коммуниста А. Ряевва.

Пхийтта сагах латтача цар коллективе доагІар хІаране шийгара а новкъосташкара а хьадехаргдола хьалаш хьадаьд. Царех цхьане прогул яь е кхьдола харц хІама даь моттиг яц. Цудухьа шоаш пенсе баха ха хьатІаеттача а балхара дІаболхац къоаной. Завода ков цу дийнахьа урегІъяхийта ягІа байракх а цу участке къахьегачар сийна шерпаш яр.

Бакъда, из дац завода коллективо алхха кхетам балара методах пайда а эцаш, шоай коллективе хьахинна а кхычахьара тІаккха а беррига алкоголикаш унакцІенен дяззаи долча вахерга баьхаб, яхилга. Дукххаза хова а гІона а дувцарах, къахьегама коллективах долча Законо ма яххара цхьй балха декхар кхоачашдеча сага еча гІойленех бахарах: отпускe гуралье е Іай мара ца вахийтарах, премех а шу чакхдаьлча кхы тІа луча алапех а ваккхарах, салаІара путевка ца лларах, квартира эцара йола цун аргІа тІехьаяккхарах дІаккета тугаш боцарех ца къаьстача ялензар коллектив. Кердача документаша ма яххара, № 4 йолча цеха профкомеи администрацеи дехаргІа массехк саг 33 статьяй 7 пунктагІа балхара дІаевьккхав.

Маларца дувзаденна, ца доагІа гІуланхаш леладерех мел йола даннеш профилактика совете вІашагІтохилга ІалашдаьдI предприяте.

ХІара бетта заседанеш чакхйоах цо, гІулакх дикача е воча оагІорахьа лестад тохк. Хьалха къаьстта сагото яйзаш дар завода гаьна № 4 йолча цехера хьал.

Укх деношка профилактика совето це беча балхах лаьца парткоме отчет еш цу цеха воккхагІволча мастера, алкоголизма секце кулгалхочо В. Т. Дигаловa хоам бир, шоай коллективера моральнопсихологически хьал укх тІехьарча хана дикка тоаденне хиларах. Февраль бетта цига заседани чакхъяьккхар цу совето. Цун рекомендацеш кертерча даькъе кховчашъяьлга белгалдаьккхар цу совета отчет ялехьа моттигашта, гІулакх тоххаш хиннача партокома комиссе. Совето малара тІаккхувш барий, дисциплина телхаерий гІулакхий учет хьадда оттаьй. Цун состав дукха ха йоацаш, доагІар моллагІчунтара дизза хьадехаргдола нах юкъе а бохийташ, хийцай.

— Бакъда, из дац дисциплина телхаераш цига цІенбаь дІабовхилга Іалашде мегад, яхилга. Нагахьа сакна предприяте ах шера цу тайпара 32 саг ниіісвеннавале, царех ахаш гаргга бараш цигара ба, — йоах А. Н. Савина. ТІаккха дисциплина телхаяри пелиг тохари вІаши цхьана дика тарлуш долга кхетадеш ма дий.

Малара дукьалара партен правительствах лоархІаме документаш арадаьлначул тІехьагІа, коллективе цІаьккха а цІаьккха а хьежар эррига организаторски, кхетам балара балха звеньяш вІаши ювзилга, вахара массе оагІонаш: наьха къахьегам, цар салоІилга, дезале йоаккха ха терналъелга Іалашдара де эшарашка. Ерригача цехашка коммунистий, болхлой юкъара собранеш чакхъяьхай. Цига дакъа лацара а эшар хьадехара а хьожабир парткома, профкома членаш, парте, тІема, къахьегама ветеранаш, завода кулгалхой. Наха лІаззло кхайкаеш дийцар малараш меларех, дисциплина телхаерех, балха тІа ледарзо гойтарех.

Шоашта гІойле ергаш аьнна хьалха хеташ хиннарий детазма цу уйлашта бердача Указо кхы моттиг ца йиталга, оалаш ма хилара, шоашта юхабовлара, пахацара маза ца хадийтара тІеххьара хинна «тІий» дьагa дІадьлнилга дІахайтар малара доттагІашта.

Наьха сакхетаме дика лераш йитар июнь бетта НГІАССР юстице министр Н. А. Алдастов, цун заместителаш А. И. Котиков, Ю. Н. Румянцев хьалха а болаш, юристий йоккха группа заводa цехашка къамаьлаш деш, вІашш хетараш дІа-юха оалаш хиларо. Алкоголизмана дукхьаларча законех коллективa чІоагІъяра, вай вахар унахцІенагІа хилийтара мишта пайда эца беза дІахьекхар, дуккхача хаттарашта жоп делар.

Бухсоцдаш хьон тхо ша бутт хьалха партково тІаийца мероприятеш кховачашъяра деламга. Цу хьакхъехьа партен правительствасн даьча сопамашта пропаганда елга, кулгалхой отчеташка ладувгІилга (июнь бетта отчет душ хиннав завода директор Л. М. Негинский), гоанбувларашкара доагІар диргІа хьадехилга, массева тІа а водаш гуччахьа предприяте суда заседанеш дІакхухьилга, салаІара, спортивно - массови мероприятеш шерагІа йоаржаяра бу болх дийнбара хоадамбола гІулакхаш чакхдахара комсомол оарцагІйоаккхилга ІалашдаьдI. Веноерча салоІча базе спортгородок хьсе болабеннаб, спортивно - массови болх дика лелабарах комсомольски организацеца «Спартак» ДСО соагІат денаад.

Хан - ханнахьа а цІенхаштте а горадерча порядка йоакхо яра араовл парте Ленински райкомен райисполкомен карера нара тела Цу байракх делаю завода халкъа дружина, вай вахар ІаьрилеIча айпаша къовсам лоаттабера сарцагІбаьннаб заводе болх беш бола депутаташ, халкъа тІахьожамхой, идеологически балха бІухой.

Малараш меларашца лоаттабу къовсам кхы а чІоагІбера фу де лерІ коллективо? Производственни участкашка, лоалахарча Первомайски улицаргІа малараш дохкача тика тІа активисташа лор-наркологаца цхьана ю рейдаш бетта цкъа яь ца Іеш поэзи с, дисциплина телхаерий гІулакхаш шерагІа дІадовзийта, болхлой деналашеш лоаттаду бувзаваш чІоагІде. Шоай предприятена, № 41 юкъерча школана, «Красный молот» завода, стадиона гаьна йоацаш йола малараш дохка тика кхы а гаьна яьккхача бакъахьа хеташ ба цар къахьегамхой.

С. МАЙСИГОВ.

Шалински района «Зори Кавказа» яхача совхоза Іаьсий леладеш я Мусхаджиева Аманта. Тхъаь ворхІагІа шу да цо цига хьалхина къахьега. Цу юкъа йоккха балха опыт кареерояьй Амантас.

Кагийча наьха хьехамча а я. ХІанэ совхоза ферме болх беш бареж цхьабараш цунца Іомабенна ба.

Цхьа шу дІадахийтац хьинар долча болхлочо ше тІа-ийца социалистически декхари плани тІеххьоачашца ец. Даькено бокха мах баьб Мусхаджиевай къахьегама.

Цунна еннай Октябрьски Революце, Къахьегама Цеча Байракха, «Знак Почета», Къахьегама Сийлен III степени орденаш, Ленински юбилейни, «За трудовую доблесть» яха медалаш.

Общественни вахара а доккха дакъа лоац Аманта. Из я Новоюкменски юрта Совета депутат, совхоза профкома член.

СУРТА ТІА: «Зори Кавказа» яхача совхоза дикагІа йола болхло Мусхаджиева Аманта.

З. АМЛИЕВА сурт.

ТОЛАМГА БОДА НИКЪ

Октябрьски бурув тохара балхий управлене Найпак Владимир Павлович корте латта бригада укх пятилетка кхаь шера вІашта СССР мехкаьтта промышленностерча бригадашта юкъе лелаьча социалистически яхье хьалхара моттигаш йоахаш хьенай.

ДІадахача дог шера 23144 метр бурув техах ю. Планаш доагІар 19790 метр йолча. ХІаьта бурув тохарга дІадодар 802 эзар сома маьха лахдаьд. Мишта вІаштІехьдаьнад из толам бакхха?

«Пхе шера план — 4,5 шераl» яхача девизагІа болх бара социалистически яхье боала тІаьнйхар республикера лаьттан чена тохкараш цу бригадо 1985 шу дІадолалуш. Цунца цхьана цо декхар тІанйцар кхоачча материалий, электроэнергe чотагІа, шера пани денал кІезигагІа доацаш болх бе. Хано ше гучадаьккхар, бригада нийссача наьхь тІа хиннила. Из коллектив бурув тохаш я «Гойт-корт» оалача моттиге. Вай республике кІоарга лоархІаш яц цо йоахa скважинаш — 3500 — 3900 метр. 1984 шера ерригача объединене бурув тохача дикагІа хьоакаимаш хилар цу бригаш. Цхьаболчарна моттапургда кІоарген тІехкІоарген бурув деттача кхачахьарчарех цига аттагІа да, аьнна. Из ишта дац. 1500 — 2500 метр лаьттагІа бурув кІоаргденначул тІехьагІа чухерца йолалу цхьайолча хана скважина, гІумара тІоавашa инструмент дІалуцаш моттигаш а хул. Фух даь а метраш лхара тІаккуш оамал-и яц бригада. Эгара хьалха дагахьб деза, болх дика бари цунга дІадодар лохдари, къахьегам аттача банкхари.

Цудулье соакха эксплуатане скважина дІаелар графика 72 ди хьалха. Бурув тохача дІадодар 92 эзар сома маьха кходир. ШоллагІча скважина тІа кходир 80 эзар сом.

Укх шера Коталон 40 шу дуза ди гергакхачача цхьайттагІча пятилетка задани кхоачашьярах рапорт делар бригада.

Бурувдетта бригада — цхьа уйла йола технически технологически, социальни деnaш цхьана къестаду коллектив. Укхаза опыт йоккхагІа йолчар кагирхошта дІаІомаду шоашта хоар. Бурувдеттачар В. Киреева, А. Павлова, Г. Кривоносова, бурувдеттарий гІопчаша С. Долгиха, К. Пирогова шоай ниэн хьинари кходац балха къайленаш нагирхошта дІайовзийташ.

Ер пхийтталагІа шу да бригадира В. Найпака мехкаьтта промышленносте болх бу. ХІаьта царех 10 шу бригадир волаш къахьег цо Октябрьски УВР. Наьха къахьегам лерттІа вІаштІехьабаккха, коллектива барт чІоагІбе хоаш, доагІар хьадахаш вола принципиальни повиъости кулгалхои хиларх тарра вовз из ерригача объединене.

Цуя соагІа, В. Найпан дина рационализатор а я. 1984 шера цо сиззача 4 рационализаторски предложенех баьнна экономически пайда 250 эзар сом ба.

«Грознефть» объединене эгара хьалхарчарца бригадин хьисапе болх бе йолаелар. В. Найпака кулгалду бригада.

Бригадо договор - подряд оттайир. Ханал хьалха балхаш кхоачашдарах телаpгдолча алапе а хоадам бир. Цуя соагІа, материалашта, бийдалe, электроэнергена кхом барга хьежжа бригадала аладел соагІа преми а хьожаю. Преме дукхалн кІезигалн тийша ла балдий дикалах.

Нагахьа санна «тІехдика» деррига балхаш даьдале преме боарам 40 процент я, «дика» — 30 процент. Преми дІа-юха еха хІаране къахьегама юкъе хьацача даькъага хьежжа. Нагахьа бригаде чувоегІа саг балха тІехьавалнавале, цо прогул кьяле, балха тІа брак нийсъялийталe цу сага луш йола премиі а дикка кІезигагІа хул. Цо къахьегамех производственни дисциплина тоаю, хІаране цІенхаштта теркам тІабохийт шийка хьалхашна латта декхар кхоачашдара.

Практико тешал ду бригадин хьисапе къахьегалга дукха а толашагІа долга. Из ишта долга гучадаьлар В. Найпака бригада 1984 шера баьча балха итогех. Дукхьал доагора - смазочни материалаш, химреагенташ, цемент, электроэнерги хьурмат деш дІаьахийтарах аьттув баьлар 168,9 эзар сом кходе.

З. СИЗОВА, Р. АЛМАЗОВА,

«Грознефть» объединене инженераш.

БОЛХЛОЧУН УЙЛАШ

Къоастаданза даргдоаца дош

Укх шера 50 гектара тІа кабачкаш дІайийра тха совхоза, дукха рузеъа дІа а дозийташ. Цигара ук нійс бІаь тонн дІаяла езаш а панчахьалкхена пленагІа. ХІаьта хьалхашка оттадеж дектар кхоачашде тха нах дІакхоача тамаш я. ХІана аьлча, цхьеннаьа а дІа ца эцаш, кхай тІа йоналуш яде уж, дукхьал тха бригаде 40 тонн хІалакьхонний хІанзле, хІаьта ерригача совхозе — 400 тонн гаргга. Лоацца аьлча, фу дергда ца хоаш дисад тхо.

«Чеченингушплодоовощ»-е зе кулгалхоше оттаьча рязнаргалкага хьежжа, Грознерча консерваш еча заводе цоль бутт болабенча денз хІара дийнахьа 27 тонн дІаийе декхаръяла ер. Цуя соагІа, «Горплодоовощторго» йош деннадар тхо гаре кабачкаш дІакхелаьа. Цхьабакъда, дийцар кхоачашдац цо а.

Грознерча консерваш еча заводe дІаука машинаш юхаукийт кабачкаш чакхйоакха деннa болх дІаболабара хІанз а дийна яц, ккаш, баьхиеш а доатлаш. ХІаьта «Горплодоовощторго» кулгалхоша, уж нена дІанийц боак. Цудухьа кабачкаш мича хьоргда хаьц. ХІаьта денгера дима доал дукхагІа хьеч уж. ДІа ахьа моттиг ца хиларах чу а ца эцаш ют. ДІанйа йолайнча боараман тІех кхаьчай ахаш бахьеваш деха а мег.

Цу тайпара хьал да сеьмарсеьхаца а. Из 50 гектара тІа дІабайнабёр совхозо. Цигара 150 тонн бокха беза пленагІа. Цунах 32 тонн «Горплодоовощторго» дІаэцаргба аьнна договор да, цхьабакъда, из кхоачашдеш дац. Хьабаьнкта сеьмарсаьх кхай тІа тахлжг уж.

Цуя соагІа, хьа а цхьа хІама да, 32 тонн «Горплодоовощторго» дІаэцарг ма бий тІогара, хІаьта фиcар хьенга дІабаки беза белгалдаьккхаданц хІанз а.

Шамо а йоацца хьо а нІерчагІа сурт хургда помидораш кхачача. ХьаькьенчуяатІехьагІа, сика талхаш йола уж, массе заводе санна укх шере а дукха хІаьлаьхургъя дІахьа моттиг йоацаш.

ТІаьчул дикагІа дац гІулакхаш «Чеченингушплодоовощхоз» объединене дукхагІдолча наьча боехалашко а. Даьр хадаьнза доендаь баьцадаараш ледида безам бола нах лаха хІара шера халагІа хулиш доагІа.

Хаьль продукци дІахьа моттиг йоацаша а «Чеченингушплодоовощхоз» объединене кулгалхоше, масала, тха совхозага мишта дукха кабачкаш, сеьмарсаьх, кхыдола баьцадаараш сенна дІадуйт!

Сона хетачох баьпахьа хургдар республика баьцадаараш чакхдоахаrе, мах беча организацей нехашна хьежжа цаpца хоадамболлаш дола договор а даь, из кхоачеш ца дича боакемашта хиниe зе цу организацешa, хІаьта царна, хинар боакемашй тоххаргдолаш вІештІахь а даьккиа, «Чеченингушплодоовощхоз» объединене баьцадаараш дІадара хІара колхоза, совхоза аьркІа планаш оттайча, е хІара боакеме уж культураш дІае шоай поІмагІа плинрайнк е боккьо еча. Уж гІулакхаш цІенаштта, дизза чакхдаьлача Кхенен программe кхоачешьлача гаттара доакка дацъe юкъадахье йиш хургьяр тха совхоза а ерригача республика а баьцадаараш леладерий, хІара шера заьа дааргдацар бІаьш тоннаш баьцадаараш.

Б. ЛОРСАНОВ,

Ачхой - Мартановски районе «Овощевод» совхоза бригадир.

Назрановски трикотажни фабрике наладчик ва Местоев Адам.

Шийн гоэвал дика караерзаярал соагІа цо кхы а массехк смежни професси а Іомаьяй. Местоев фабрике воэ дика рационализатор хиларах тарра а. 1984 — 1985 шерашка слесарашца Могушковцеи, Танкиевцеи, Берсановцеи цхьана Местоева еннача рационализаторски кхаь предложене 32240 сом экономически пайда баьб фабрикана.

СУРТА ТІА: наладчик А. Местоев.

И. ПЛИЕВА сурт.

• *КХОМ БЕ, ЛОРАДЕ, ЛАРХІА*

Договор... каьхата тІа

Укх шера теплицашка е арарча кхашка а кхо бІаь соагІча гектара тІа тайп-тайпара баьцадаараш хьалкхедаьд Грозненски района «Советская Россия» яхача колхозе кхаш леладераш.

Агротехнически бокъонаша дІа ма деххара гІулакх дерак дика хьийкъай нарсаш, помидораш, кабуц, хохаш.

Пхи бригада я уж леладеш. Сатуев Іаддела кулгалдеча подрядни хьисапе къахьегача № 1 йолча бригадо теплицашка хьалхкеьй нарсаш. Уж шоай ханнахьа маьхала яхара колхозе правлене укх шера апрель бетта договор даьд респотребсоюза чуйодаш йолча Грозненски коопторгаца. Цу тІа белгалъаькхача графиках, коопторг декхарийле хиннай теплицашка хьалкхеьча нарсех май бетта 5 тонни июнь бетта 95 тонни дІаэхьа.

ХІанз хьожаргда вай коопторга кулгалхоша шоаш колхозаца даь договор мишта кхоачашдаьд. Май бетта графикал соагІа 850 килограмм а хьош, 5850 килограмм нарсаш дІаяьийтай цар торговле.

Июнь бетта а торгови болхлоше графиках дІаэзьа езача деношка дІакхухьергъя мотташ кхача нарсаш хІара дийнахьа хьаьнтай Сатуева бригадерча колхозхоша.

Цхьабакъда, 3—4—5 июне а шоллагІча декадах кхы массехк дийнахьа а нарсаш дІа ца хьош йитай коопторго. ХІаьта 22 июне денз 1 июль хьатІакхачалце цхьа грузовик а яйтац гаттара сагота маьхала нихкe эзаш йола продукци дІакхьа. Лоацца аьлча, цу бетта графиках дІаяхьа йоагІараш 95000 килограмм йолаш дІайнкьа нарсаш 48132 килограмм мера яц.

Ишта, коопторга кулгалхой бекхагІа колхозе складе 47 тонн гарга нарсаш Іайнай.

— Кхай тІа дІайийнараш хье а вьина, уж маьхела эха вІаштІакье ца доалаш бисаб коопторга Белалой. Ставропольски крае шe грузовик яийтача а, дІа ца эцаш юха цІаваьнай цар нарсаш.

— Июнь бетта теплицашка хьалкхев кгІацар уж, — кхаш дувц кІанз дукха ха йоацаш керда вІашагІъеллача респоопторг яхача объединене начальника Якубов Шамхана.

Коопторга специалисташта хоаш хиннадац - хьогІ кхашара нарсаш июнь бетта кхачилга! Якубова яхачох, хоаш хиннад. ТІаккха, хІана даьд цар колхозаца договор!!

ХІанз хьожаргда вай укх шера бІаьсти кхашка дІайийнараш городашкен юрташкен маце йоаха йолаьй. ДукхагІча даькъе республике уж хьалкхаю «Чеченингушплодоовощхоз» яхача объединенена чуйолхаш йолча совхозашка. Царех цаl а «Родина» яхар. Ара хьалкхаьрех эгара хьалхара 1,5 тонн нарсаш цо «Горплодоовощторга» дІаенней 26 июне, цу дийнахьа 1,9 тонн дІачуенней цун тикашка «Юбилейный» совхозо. ХІаьта «Пригородный» совхоза болхлоша нарсаш дІачутеле йолаьйц 1 июле мера. Кхашка хьалкхеьь нарсаш кхы хьалкагІа йоака йолаьйц объединена чуйолхаш йолче кхача совхозашe а.

Цу факташа кьаьккк коопторга кулгалхоше яхар нийса доацилга. Фу де дезаш хиннаб республика къахьегамхой ара дІайийнареш хьаллалцаl Лоацца аьлча, хьалилее йоагІаш кхеьй шоай теплицашка нарсаш «Советская Россия» яхача колхозо. Къаьстта баркал ала а доагІа уж дикка хьувкъаьлча Сатуев Іаддалий бригадерча наха.

Коопторга кулгалхоше уж маьхала яхара ма йоагІара йоакхо яьц. Дукха столовеш, кафеш, ресторанеш, тикаш, ларекаш я респотребсоюза системана чуйоагІаш. Колхозаца шоаш даьча договора бехктокхам кхета а беш, коопторга специалисташ цІенхаштте оарцагІбаьннабеларе, теплицашка хьалкхеьь але а, уж нарсаш маьхала яха вІаштІехьдаргдар. Халахета а цар из даьдац. Царех колхоза бокхи къовзам а баьб.

Иштта цар дІа а ца хьош йита нарсаш це йойтаре оарцагІьала езаш нийсъенней колхозе правлени.

— Коопторга кулгалхоша дуццарех кхы хІама а ца хина, дукха мах бала безаш йола автомобильни рефрижератораш а оттаяь, маьхала яха Московски областе Іоякийтей оакъ уж нарсаш, — дувц колхоза председателa С. Алкадеба.

Договор кхоачаш ца дарах боезама хинне за меттаоттадара коопторгагара доагІар хьадаккхара расчеташ эа боезе колхоза финансови болхлой.

— Из мишта деле е, чІоагІа зала кургда тхона Сатуев Іадделий бригадерча болхлошта моральни даь за юхаметтаоттаде. — йоах колхоза партикома секретара Бисултанов Рашида. — БІарччача шера къахьийгад цар баьцадаараш хьалкхеде гІерташ. ВІалле ла йиш йоацеш хІама да коопторга кулгалхоша нийсдалийтар...

Бакълув партикома секретарь. Товарни дикал иоз а ца йолийташ, мошен чамен долча тайпара къахьегамхой шун тІа дІакхоачадеде деза колхозийн совхозийн кхаш леладераше хьалкхеду деррига баьцадаараш.

С. АУШЕВ.

Дезлуш доагІа гейдолг

ДІадаха Іа шийла хиларах комсашта хинна зе дІа а доаккхаш, укх шера дика хьийкъа комсаш кхев лаьрхІа я «Кошкельдинский» совхозера Берива Лечий бригада.

Комсаш леладераша шоаш Іунал деча 50 гектарах хІаране тІа 10 центнер азотно - фосфорни удобренеш тайсай, 1600 кубометр кхоачаш шоаза хий течаь. Сов тІаьхина ткъовронгаш дІаьхай шоаза, мугІараштa юкъе шоаза культиватораш аьхай, мугІарашка кулг - кара оасар даьд, кхыдола балхаш чакхдаьхад.

Къаьстта лоархІаме да комсий хазараштен царна зе деча хІамаштех дукхьала къовсам лоаттабелга. Из болх къаьстта теркам тІабахийта лелабу комсаш леладераша. ХІанз ворхІаллагІа молхаш тохаш ба уж шоаш леладеча комсашта.

Хьинаре къахьегаш хьабоагІа трактористаш Ш. Турпалханов, А. Эдельгириев, комсаш лелаеш бола А. Гичикаева, А. Юнусова, З. Вериева, кхыбараш.

— Укх шера хІара гектара тІера 50 центнер комсаш чуэца лаьрхІа да тхо, — йоах бригадира. — Уж наьнал дукхагІа хул.

М. ПОЛОНКОЕВ.

Вай лоалахой болча

ДОТТАГІАЛ ЧІОАГІЛУ

Кънулбаседа-ХІирий АССР Пригородни районерча «Черменский» консервни завода томатни цеха болхлошта — хІиречун Церихова Валяйнеи гІалгІачоа Долакова Фатьмаеи юкъера доттагІал къахьегамца тоссаденнад.

1980 шера цу заводе балха еначул тІехьагІа яйзай Фатимайна Церихова Валя.

Школе итт класс йисте а яьккха, Фатима заводе балха енача хана, оалаш ма хиллара, къахьегамах чам дикка баьккха яр Валя. Цун къахьегама стаж шин шу яр цу хана.

— Со укхаза балха еначa хана цхьаккха а гоьвзал яцар са. Хьло дар болх бе, — йоах Фатимас. — Бакъда, эгара хьалха Валяс а деш, укхазарча наха гІо дарах аз сихха говзал Іомайир.

Пхи шу даьннад Фатьмаси Валяси доттагІал леладу, цхьан участке цар болх бу. Цхьабакъда, уж балха тІа цхьана хинна Іац. Уж вІаши хьовшелгІа ух, царга гІолла вІаши байзаб цар дезалаш а. Вайна, советски наха, юкъе буззам лоаттабеш бола арсий мотт — доттагІлеп мотт шоашта дика хой а, шоашта юкъера дог-безам кхы а совдаккхара хІирийн гІалгІайн мотт Іомабаьб цар.

— Фатимас сона гІалгІай мотт Іомабаьб, аз цунна — хІирий бар, — йоах Валяс.

— Уж-м доттагІий хинна а Іац, навас баь йижарий санна шоайла тІера бе, — йоахар завода партбюро секретара Газдиев Махьмада. — Вешта, уж санна бола доттагІий-м тха заводе дукха а ба. Укхаза цхьан цІен дезал санна къахьегаш ба гІалгІай, хІирий, эрсий, украинцаш, иштта кхыча къамех бола нах. Шоай инзи хьинари кхо ца деш къахьег цар укх шерен ерригача пятилеткан планаш толаме кхоачашьяра, вай парте аргІанерча съезда сийленца наньабахара. Заводе шера ярнай «КПСС XXVII съезда — хьинареча къахьегама 27 декадаl» яхача девизагІа йола социалистически яхь. Цу яхье хьалхарча мугІаре латташ коммунисташ ба. Царех ва из предприяти йиллача денз укхаза болх беш вола, завода эгара хьалхара комсомольски вожак хинна, хІанз бийдале отдела болхло, партен къахьегамеи ветеран Мерзоев Оарций Умаятгири. Царех ва ах бІаь шера укхаза къахьегаш хьавоагІа контрольно - измерительни приборий бригада бригадир Шайбенко Дмитрий Моисеевич.

Парте, тІема, къахьегама ветеран вола Дмитрий Моисеевич заводе вовз башха-дика бригадир, общественник, нагирхой хьехамча хиларах тарра. Шийна хьалхашка латта декхараш даим тІеххоачашдарца белгалъяьнна цо кулгалду бригада. Цо хІанзле кхоачашъяьй шин пятилетка. Даьхено бокха мах, баьб Шайбенко тІем тІен къахьегамеи даьхача толамий. Цун накха дешабу Цеча Седкъа, «Знак Почета» яхача орденаша, барзl медало. Заводе иштта толашагІа йола болхло лоаркІаш я томатни цехе болх беш йола коммунист Михайлова Нина Яковлевна а. Производстве доккхий толамаш дахарах цунна еннай Къахьегама Цеча Байракха орден.

Дай къахьегама эстафета тешшаме дІахохьу кагийчарашa. Шоай цеха коллективо меттел, ерригача предприяте сийдеш вола дика кулгалхо, организатор, хьехамча хиша дІаэттав механически цеха начальник Махоев Мурад. ХІаьта шоай дикагІболча нехий кулгалхоех дувцаш, хьахарчарца фабрикатни цеха начальника Оскаков Амира цІн йоакх заводе. Из вийса а да. Де а хови кулгалду цо шийна тІачІоагІъьча цеха. Цунна дола цхьа масал да, цу цеха тайп - тайпарча къамех болча болхлоша: Гойговс, Гуриевс, Горяновс, иштта кхычар шоай Пригородни района «Ленина байракх» яхача газета тІа кеалатеха письмо.

Цар язду:

«Хьамсара редакци! Тхона чІоагІа лов тхоай цеха кулгалхочох Оскаков Амирах дувца. Дог - цІена, нахаца Іимерза саг ва из, цунна хов нахаца дувца, царца болх бе, царна эшар фуд, новкъостал де. Бакъда, цунца цхьана къахьегама дисциплина лакха лоаттаелген плана кхоачашъелген цІенхаштта хьалех цо царгара. ХІаьта тха цехо план даим а тІеххкачашъю.

Школа йисте ма яьккхинге а даьхкар тхо фабрикатни цехе балха. Цхьа шу даьннад оаха укхаза болх бу, цу юкъа цхьаккха гІона доян хезадац тхона цунгара»...

Кхы тІатоха эшац. Дика характеристика я къонача консервщикаша шоай цеха кулгалхочоа луш яр. Цхьабакъда, цу заводе дукха а ба шоай декхараш иштта дика кхоачашдеш бола юкъерча звеной кулгалхой - коммунисташ. ХІаьта сона хов, иштта дика характеристика цу предприяте къахьегараша шоай завода партбюро секретара Газдиев Махьмада а лургхилар. Партийни принципиальни, нахаца Іимерла, коммунисташкара доагІар цІенхаштта хьадехаш, шийн бехктоккам бикза кхетабеш, дешара, политически сакхетам лакха болаш секретарь ва Газдиев. Цо дукха ха, хьинар, низ дІаду заводера организаторски кхетамеи болх дикагІа вІаштІехьбаккхара. Из керте латтача партбюрос, къаьстта а боккха теркам тІабохийташ дІакхухь вахa интернациональни кхетам балара болх. Оалаш ма хиллара, укх заводе хьалкхийна волча Махьмада дика йовз наьха уйлаш, цар хьашташ.

1973 шера Советски Эскаре гІулакх даь цІаенначул тІехьагІа, цу заводе бийдала отделе мугІарера болхло волаш къахьега волалу Махьмад. Цуя тІехьагІа цо болх баьб планови отделе бийдалий майде бригадиралла, баьцадаарий база заьсдукшелла. Из хиннав завода комсомольски организаце секретарь. Цхьабакъда, хинчахьа ше хьожавой а, хьинарo низи кхо ца деш кхоачашду цо шийна тІадиллa декхар. Цуя соагІа, болх беш йе а, заочно дешаш йистейоаккх цо Горски юртбоахама институт а. Из деррига а ца эуш, теркал ца деш диташар завода коммунисташа. 1982 шера хиначa шоай отчетно - хоржамии собрание массане а цхьа барт а болаш, шоай завода партбюро секретаралла херкар Газдиев. ХІаьта 1978 шера денз Майски юрта Совета депутат волаш хьавоагІа Махьмад. Сийленца кхоачашду цо халкъа вехале декхараш а.

— ДІадахача шера 30 шу дизад тха завод болх бе йолаеннa. Цу юкъа боккха гІа дІахьалха баьккхаб цо, — йоах Махьмада. — ХІанз шера 22 миллион условни банка арахец оаха. Заводе болх беш ва 800 саг. Ахь деза, царех дукха а дуккагІбараш гІалгІай хилар, цхьан цІен дезал санна барттайна къахьегаш бах укхаза дукхача къаьмий нах. ХІаьта, тха предприяте массазара гІулакх а хинна дІаэттаа доттагІлен сайренаш чакхйоахилга, вежарашха йолча шин республика ядархоица, артисташца вІашагІкхетараш, беседаш еха, лекцеш ешилга. ХІанз тхона гІоэна баьхкаб Нохч-ГІалгІай пачхьалкхен университетен Къулбаседа - ХІирий медицински институтерен кхо бІаь студент. Тайп - тейпара ба уж къамах. Царна юкъе я чІоагІлуш латт доттагІал.

ХІаьта из кхы а чІоагІдара, шоашта могар ду тха завода партийни, профсоюзни, комсомольски организацеша.

Цуя соагІа, кхы цхьаькха а да белгалдаккха дезаш. Дукха а шераш да тха «Черменский» Нохч-ГІалгІай АССР-рча «Ассинский» консервни заводий коллективаша шоайла социалистически яхь лелаю. Цу яхьо а тІа-тІа чІоагІлу, шерду тха коллективашта юкъера доттагІлен бувзамаш. ХІаьта ала деза, хІанз тха заводе чакхдаьхача баьцадаарех ткъа процент дараш Нохч-ГІалгІай АССР-е боахамашкара тхона кхухьийташ хилар. Цар гІо ца доре, хала хургдар тхона план кхоачашде. Из бахьан доккха баркал ях оаха царна, — йоах Газдиева.

Черменски консервни заводе хІанз керда сезон болъенца дІайолаеннай. Сезона кийчо дика яьй.

Іилман - технически прогресс сихъяра дешашта хетаь КПСС ЦК хиннача совещане доклад еш КПСС ЦК Генеральни секретара ПопкъостаМ. С. Горбачева белгалдаьккхад, предприятеш технически юха Іалашъяра, кхоачаний кхомбара, продукце дикал белгтала лакхьелга Іаландара тІатаІа дезилга.

Шоай завод технически эргаяккхара де дезараш белгалдоахаш ба черменски консервщикаш а. Хьалхе лаьрхІад керда котельни, склада помешенешта реконструкци ергья.

ДегІаух завод, чІоагІлу цун коллектива бартl Цо таро хулийт толамаш совдаха. 1984 шера итогех Къулбаседа-ХІарий АССР Сийлен улга тІа яьнкхай из завод. ХІаьта укх шера цхьоалагІча квартала итогех цунна еннай республика аграрно - промышленни объединене карара кара тела Цlе байракх ахчан премиш.

Ю. КУРСКИЕВ.

МОСКВА. Кизга кристаллически материалий дакъе советски а болгарски а специалисташа цхьана леладеча гІулакхий кхы цхьаькхий лостам ба «ВЛ» ситалл яхача геттара чІоагІача материалах хІамаш хьаяра керда технологи кийчъяри кигъейоалаяри. Геттара маьха еза йола корунд хийцай ситалло.

Промышленноста тайп-тайпарча доакъошна — текстильни, электротехнически, прибораш еча — шерра пайда эц ситаллах, тІехчІоагІа, химически ца йохаш материал хиларах тарра.

СУРТА ТІА: кизга Паччахьалкхен института структури тохкамий лабораторе кизга кристаллически материалех аьча хІамай фазови состав Іомаяра опыт дІа-хьа эцаш ба. Инженер Е. Данишевская (аьттехьа), болгарски специалисташ (аьрдехьара аьттехьа) технолог Пенна Червенакова, «Петргургия» НПП директора заместитель Христо Велчев, технолог Иван Трайков.

ТАСС фотохроника.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

ДУНЕ ЦХЬАН КІИРАГІА

ЖЕНЕВСКИ ПЕРЕГОВОРАШ: ЦХЬАН МЕТТЕ БАЬККХА ГІА

Ядерни космически герзий хьакъехьарча советско-американски переговорашна Женеве чаккхьаьннай шоллагІа раунд, хІаьта из чаккхъяллалца йолча хана шин оагІон позицеш вІаши гартайоагІа аьнна хеталуш белгало а хиннац. Кхы дІахо дахе ца ницкъ боацача хьал оттара баьхьан хьалха хиннар да — хІанзарча хана лоархІамегІа арех йола из проблема къоастаяра корта болаш а конструктивни а гІуланхаш леладен уж шера иннаре хьалхагІо а дийна а дийца барт баьча тайпара переговорийн цига де лерхІарийн хьанъехьара гІулакхаш леладен безам боацаш ВІашагІкхийтта Штаташ хилар.

Советски кулгалхоша цхьа санна дуникала а бейгалаяьхад. Женеверча вІашагІкхетаре вай йоха бенаб ядерни тІема кхерам дІабаккхара даькъе прогресс хилийта чІоагІа безам болаш. Кхаш. Уж йевзадеш, советски икъалаца переговорашна увтальча хьадача предложеница бакъ а яь. Уж тІаерзаль я ядерни герз — стратегически дар санна гаьна кхетар юкъерча боарамедар а доладш — радикально хІездара. Космосах аьлча. СССР-о йоах, дизза дехха деза ударни космически герз. Цунца цхьана дІабаргдар «седкъашкарча тІемий» рейгановски программаца бувзабенна массане юкъарча кхерамдлеинна тІаетта кхерам а.

Космически герза проблема цу тайпара къовстайича стратегически герз чІоагІа кІезигдара йола тарлонаш хьаеллалургьир — 25 процент а кхы дукхагІа а. Кхетадеш да, кІезигде тарлуча герза боарамаш Европерча гаьна кхетар юкъерча боараме долча ядерни герза хьакъехьара дош дувцар чоте а эцаш белгалдергдолга, хІаьта аьлча цига дІайоарнаш йола, СССР-а тІахьожаль латта американски «Першингаш» тъьамаш дола ракеташ вайна стратегически доархІам болаш йолаждаь.

Цхьабакъда, женевски вІашагІкхетара аргІанарча раундо хьахьехар, американски администраци хьалха а санна переговорашка алхха ха дІагаьнъяккха гІерташ йолга, цига дувцаш дола дешаш къоастадара юстаре а юлаш. Баьча барта духьале еш бола шийна тайпара пен санна хІама да Вашингтоно хІанз космоса милитаризаци яра программа сихха кхоачашъе гІерташ леладер. Практически лоархІача хІара дешна США-ра хоамаш ух «седкъашкарча тІемий» рейгановски планий доазонашка эгтара хьаьха тохара дола космически герз хьалон деча бал ний хьакхетьа низаш тІадерзадаьд долаш дола ядерни герз дІахо дебадара даькъе а.

Иштта хила лерхІаш хиначе тайпара, шоллагІа раунд чаккхьяьннача тІехьагІа кепайоазол дешашта вола КІайча цІен викал журналисташта хьалхашна шеп къамаьл деш, Женеверча хьалта бола бехк Советски Союза ІотІабилла гІерташ хиннав, хІаьта США «гибкость» лелае кийча я, кхаш а дийцад. Дагадохийта мегаргда, цу тайпара дош официальни Вашингтоно вІашагІкхетарера хьалхара раунд чаккхъяьначул тІехьагІа а дейна хийна хилар, цхьабакъда уж лешаш гІулакхашка чІоагІ ца деш дисар. Цул совгІа американски викало дукхаь дІахалбалаь, ВІашагІкхийтта Штаташ «стратегически оборонни инициативех» юкъа йоалла дегабоацийттах — из [illegible] лабар духьа.

ПОЛИТИЧЕСКИ ДИВЕРСИ ЙОХАР

«Ниййсхо, дегІаахар, машар» — цу тайпарча девизагІа чакхйоалаш я Кене столице — Найробе ООН кхалсага итт шера кхаргІдьниарий обзорах оценивание йола Дерригдунен конференци. Планета тІарча кхалнаха дика кхетаду, шоай бокъонаш йиза кхоачашъелга тахан дукхьал кертера политически проблемаш къоастадрах тийша хилар. «Группа 77» яхачун членаш йолча дегІайоагІача паччахьалкхашна кийчъяьча форума итогаш документа проекта кертера пункташ герзаш дІададаре, кхалсага эмансипаци ярах дегІаярах духьале хинна латта империализм, колониализм, неоколониализм, экспансионизм, апартеид, расизм, сионизм, эксплуатаци» гучаяхара тІахьехаш я.

Цу тайпара къаьстта а принципиальни а позицена президента йоІ Морин Рейган, керте йолаш хинна США делегаци раьза йолаш хиннац. Цо дІайийхад ден повестканен итогни документа проектан юкъера герзаш дІададахаре, империализм, сионизм, апартеид харцъяра йоагІаш йола еррига позицеш дІайоалалга, политически хийра а уж проблемаш, аьнна бахьан а даьккха. Цо ультиматумо даьча къамаьла юкъе машарен дегІаахарен проблемаш дІалла лаьоал а даьдан.

Американски делегаце обструкционистски позици лаьцай, кортамукъадьиннача мехкаш кхачоа раьза ца хилар..., итогни документа 87 пункташ хьа а хьокхаш. Кхалнаьха цхьатарарча бокъоний проблемаш юкъе гІерташ цул доакъашхоша бехке баьб вІашагІкхетарах «политизирование» е гІерт аьнна конференце дакъалоацарех дукъагІбараш. М. Рейгана гІолмача тайпара шантаж е а йоласинай, лалера дІагІоргъя ше, ахаш кхерам тІа а тувсаш.

Хьалхашка латтача политически проблемашта фу духьала даьккхад официальни американски делегаце? Цигъадале. Найробе цо пропаганда еш хиннай «американски вахара хьисапа», из деча хана кьал тІалаттача нахе юкъерча кхалнахьа процент чІоагІа лахлуш латташ хилар дукхьал американски вахаро хьадаь хІама долга вІалла хьоа а ца деш. ШоаллагІа-дале, из гІийртай тайп-тайпара абстракти дискуссеш а еш (масала, «фу хургдар дунена доал деш кхалнах хилча?» яхача темагІа), империализма, неоколониализма, расизма Іазапа кІал латтача мехкашкарча кхалнаьха хьал аттача доакхаш дола практически дешаш дувцара Дерригдунен конференцин тІераякха.

КІайча цІен политически диверсии чІоагІа юхатехай дукхагІолча делегацешта. Кхалнаьха болам, аьнад Греце делегацена керте латтача М. Папандреус, — из эггара хьалха политически болам ба, хІана аьлча кертера социальни проблемаш къоастаю гІерташ из боландаь. Конференце балха юкъе дакъалоацаш йолча США цІи хадача общественни политически деятельница Андела Дависа бегъайккхар «еррига Америка викал» хила гІерта М. Рейган, Госпожа Рейган, белгалдаьккхар цо, США дукхача наьха викал а йоацаш тха мехка исторе чухь эггара чІоагІа расистски оагІув хьаллоацаш йолча правительства викал волча шин да политика дІахийцар а, аьнна.

ПЕНТАГОНА КОММИВОЯЖЕР А ХИННА

Дукхьал из гІулакх вІаралаьца ваха лийнначоа тара ва малхбузенъевропейски столицашка — Париже, Риме, Брюсселе хинна Японе премьер-министр Ясухиро Накасоне. Бакъда, из цига кхачдолла гІийрта океанал дехьара товар кхоачам боллаш дина доазаш хиннад къаьнача тайпара, хІаьта кхы тІа реклама е эшаш хиннадале тамаш а я. Из — «стратегически оборонни инициатива» оалаш яр я, е — массане кхетабеча меттала аьлча — седкъашкарен латтарен тІемаш кийчдар духьа космосе герзаш Іоаделга.

Цу «инициатива», кхерам кхета а беш, США натовски союзникех цхьане а, ФРГ-агара дІайийкхахо, цунах дІакхета тигадац. Цудухьа КІайча цІен гІоьчча а хиина юкъеэттай японски кулгалхо. Баккха бейн боалаш, шийна могадь даьд цо — еррига переговорашна, «космически духьалев» увзара совленаш. Малхбузен оборонан бола цун лоархІаме хетабаьб.

Цхьабакъда малхбузен-европейски союзникаш хІаьа а из хьекам дІатІеаца ца тугаш Іийнаб. Къаьстта чІоагІа оппозици духьала аьнна хиннай Накасонана Париже, кхыметтел из ше а цар кхаж ийса летача кхоачаш.

Пентагонски викала цу бархан доацаш йолча массеха цІенхашта духьала хинна дІаэттай Малхбузен Европе мехкашта Японешка юкъера иргІьярах йола экономически вІашдухьленаш. Къаьстта торговле сферера ераш. ТІехьарча хана ма дарра аьлча Токиос цхьан оагІорахьа эза леладу уж гІулакхаш. Соакха Европейски Экономически Сообщества паччахьалкхенашка дехна японски товараш Японе паргара хьанийцарел 11 миллиард совгІа доллар дукхагІа хиннад. Европейскичарел вогІа а йоацаш, дукхха дефегІа йола японски автомашинаш, видеомагнитофонаш, бесаш дола телевизораш, бытовой техника ЕЭС рынкаш хьалийза я. Цудухьа ховш да, торговле бувзамех дувцача хана Японе премьер-министр даькса бахьан доацаш вусаш хиннадга.

Цхьабакъда Брюсселе «Юкъарча рынка» кулгалхоша а къаьст-къаьстача паччахьалкхений кулгалхоша а мегадац Японе ера шоай экспорта вайхатІара духьаленаш кІезагъяра хьакъехьа хьашийтара доаккха. Уж гІулакхаш дикагІа доазаре ха ца, яхаш даькъамаьл. Малхбузен Европе башха цІенхашта а «хархІашар», хІаьта аьлча дукха ха йоацаш Накасона кабинето шоай цІагІа вІашагІъелла «кхьча мехкашкара оца хІамаш» яха кампани шоашта йоазандаь, хІаьта цу хана премьера ше а французски галонка а йоаллаш итальянски галстук ийпандаь.

Визита итогех хьегучайлаер империализми кхо полюс — США, Япони, Малхбузен Европа — вІашин хьосталлар а — хІаьта из керттера де лерхІар хиннад, — е тІеххьара шиъ вІашин гаргаяхар а. Барта боацаш хилар иштта дІа ца доалаш дисар. Практике чІоагІ ца луш дисар ше санна бокха экономически низ бола йохк дунен политике лоархІам бедлаш хила эза яхаш доал деча Японе дукхаеза хьакхайкадеш хиннар. Эггара лоархІаме долча гІулакхашца цун дипломати хІанз укх сахьате Вашингтоно яхар деш я. Гуш ма хиллара, башха толаме а доацаш.

В. ЧУКСЕЕВ, В. КОРОЧАНЦЕВ, В. САПРОНОВ. (ТАСС).

ФИНЛЯНДИ. «Раума-Репола» фирма специализаци цхьана болх беш совгІатска «Судоимпорт» Ерриг-союзни объединенерца советски специалисташ кулгалхо Г. М. Алиев финск колегаца. Н. ГОРБУНОВА сурт. ТАСС.

КОДЗОЕВ Іиса

МАМО

ДУВЦАР

Кхохмабенна латтар кІимарса бутт. Сигален лаьттен болат увгІадеш воагІар моастагІа. Ма хулла духьале а еш, тІехьашка ухар вай эскар. Бексолта юкъе волча гІашлой полко наькъа йисте, лакха доацача дукъа тІехьашка кІийле лаьцар.

Аьттув бол-болча бесса сихбенна болхар тІавоагІача моастагІчох баьдда болха вах. Ворди[н]гаш теттаж йоккха саг водар. Йоккха саг йоагІар Іатта юхь а лаьца. ЮхагІертача бежана, дехьасехьа юхлаш, саьрг беттаж яр ворхІ-бархІ шу даьнна йиІиг. Деррига дегІ а тердадеш йодар теина берах йола кхалсаг. Мискаш!

Беха боагІа нах цкъаьнна гІа негабелар, цІогІарч а даьнна, наькъа тІара дІа-хьа байдар.

— Немцы! Немцы!

Аьрдехьа, хьун тІехьашкара хьаластача наьнна тІа дом ийккхар, айлуш гарга гІертар моторий тата.

«ХІанз ховргда-кх, Бексолта, хьа къонахчул фу маьхада», — аьлар цо шийга, топ кара а лаьца. Укханна йисте уллар эрсе — сибиряк. Цхьа ший тайпа оамал йолаш саг вар из къамларгахьа лестачарех веле а, топ нийса тохар.

Немций колоннала юкъе Іанз доаллар: цІогІарч, гІар, пиндара бІараш.

ТІехьашкара йоккха топ льлар. Юкъе тІакийттача пхоно тІакІалтІакхессар бронетранспортер. ШоллагІчо салтий тІабаьгІача цхьан машинах «тІолхаш» дІалхийтар. Йоккхий топаш ялар — тІема бИгнал яр. Аре йиза тІаболабеннараш сов дукха хиларо цецваьккха, хьанна тохаргъя ца ховш висар Бексолта. Дагадоацаш лак эзар — топ чагІа яьлар. «ХІанз фу леладу аз?» — ийккхар цунга. Новкъоста бІарахьежар из. Ше даим хиннача тайпара сабаре, дика хьожа а еш, топ етташ уллар сибиряк. Ше кегаваларех аьн хийтар Бексолтийна.

Хьалхьекха пхьарсаш а долаш, тапча бе йоалла аьрда кулг урагІа а ухнийтаж, салташка цІогІа деттаж воагІар цхьа теина немце. Шиий майралца салтий цецбаха гІертар из. Топ техар цунна Бексолтас. Немцечо букъ берзабир, дош ца хеташ санна. Лаьтта а лаьтта, аркъала вежар.

Цкъаьинахьа лача духьалено корзагІбаьха немций, мотта а баьхна, духьала латар.

Го чулаца болабелар уж. Гучахьара хьеттача минометаша дукха эз дора. Цхьаш сахьат кхы даьлча, цхьан метте хьегул а бай, юхаккхосса поатронаш йоаца цІевскархой боабаь Іобохкаргба. Сахьата ІотІахьежар командир. Диканд. Йолна хьалхашна оттадаь декхар кхоачаш хиннад. ХІанз го а тийда, дІачакхлелха деза.

Атаке долхилгах бола хоам эІанарах дІабихьар аьттехьа а аьрдехьа а. Вайчар етта топаш сайцар. — Шнелль! Шнелль! — къовсталуш хьахозар Бексолтийна.

Гранаташ! — урагІа ухача астарий а кІура а лен эттар дукъа дІоаххал моастагІчоа духьала.

— Атаке, вежарий! — дІакхоссаевлар командир, Ура! —Ур-р-ра!!!

Меттахьа нхийта командир вулш а, вай салтечо из вийначоа гебагІа чакхбоаккхаш а байра Бексолтийна. «Ура-а-а!» — вІалла бате вІашка йиллалар цо. Атаке гІаттадехва Іочуелла еха кхоачелар... Мичара вера ца ховш, ши моастагІа духьала тоссавелар цунна. Ма аагара лостаяь топ техар цхьаннена дивбехк а лоацаш, — бух нагбенна дІабахар. Всяр немце, кхьуо човлкоргтеха Бексолта вожавир, топа аьпи бера дІа а йодаш. Хьовзадаь кулгаш тІехьашка даха гІертар фашист, ниа болаш везен вар из.

Хьалхашкара чопилгаш даьста вар фашист. Кхалсага бар мо иакха Іоуллар цун. Хьалтосса а венна, церг яхийтар Бексолта, шиий бата тІа гІолла цІе кІедж Іохьадийтаж. Мухь баьнна, тІера дІакерчар немце. Цу юкъа ника чура хьадаьккха урс техар Бексолтас.

Ер хьалгІеттача, деррига кха доагаш латтар. КІуро малд къайлабьннхабер. ДІахьа хьежача гуш адам дацар. Лай а воале а гера бе доаллаш хилча баньахьа ва-кх со, аьина, немцечун бера Іоежа автомат хьа а кийца, цІи тІехьа а удаш, ведар из...

Наькъа юкъе йийна уллар вордах йоалла говр. Екка къона кхалсаг ягІар вордах букъ а теха. Цунна йисте бер латтар делхаш, ноч хьаувзаш: «Мамо!» — акаш.

Іохкайда бер хьатІаькІале а делла, наькъа дехьа ийккхар Бексолта. амма духьалбоагІача цІера алаво юхачовхаиир из. Наькъа тІа гІолла хьалведар тІаккха.

— Хальт! Хальт! — оалаш хезар цунна, Шонарч техар, цхорчаша.

Цхьан кулгаца цигачахьа дов а даь, юха а цІера юкъе чуийккхар салте: «Шоана кара ца дахка-м, даьгача топ тхона».

Цхьаццалагахьара баракъа лотаденнача чІоагІа воагавора Бексолта. Уззардаьннача бераг цІогІа ухар. Дукснах бокъоца доІ диллача ханна, варчча цхьаннахьа кІоарга чуахар из...

Укхаза кІур бацар, кІеалаш, пхи-ялх немце латтар, Бексолтийна гонахьа.

— Мутер унд киндер!

Кірвенна царна бІарахьежар цІевскархо, йиІиг мархІайоаллаше. Немций белар. ЧІоагІа сакъердам бьиннабар царна, тхьайса уллача унахьа тІаккхьача. Дувхара - бедара тоабенна, дегІамаш дика, герза кхоачам дика болаш бар моастагІий. Бексолта эйра из. Цкъарчоа уллув бьацалла иллача автоматага кхоада уйла хилар цун, йиІиг дага а еха Іийра. Цхьанне мІарга теха автомат дІахо яхийтар, тІаккха, гІатта, аьнна, цІогІа техар. Кхоачаш ер гІетта валале, хІам а техар чоама чу, дуне бІогора доккхаш. Гора вахар Бексолта. «Бер ма дувлда аккхар». Цхьаккха духьале лиэар цо, хІама тох-тохача оагІорахьа букъ берзабар мара. ХІама тоха хоьш а, лазй моттигаш чах бах тхов бола цІаьг. Гуш саг а вацар.

— Соцае укххаза!

— Да, да, пан салте укхаза шийна дІаІе мара велиц. ЦІа а да, хоза моттиг а я...

— Волле, дІавала са бІарггучара...

Іоажал тІехьашкахьа йисаяр. Укхаза сийрдадьнна маьлха дуне уллар. Лепаш додар тайна хий.

— Мукъадаьннад вай сармака багара! Кхы карагІоргдац царна, шозза-кхозза йиІига кортилгех барт баьккхар цо, урагІа кхесса хьаьлацар. БІаргашка чухьежар: уж мо сийна хІама дайна дацар цуна. Цар кІоаргалеиашна дуне миссел боккха бела уллар.

* * *

— Новкъост подполковник, цхьа саг сопавье оаха.

— Фу саг ва из?

— Хьай доІам ба хьога... Волле, салаІа, санчасте гІо...

Санчасть аьлча а, фургон яр из, доарахой а лорий а кхоачам тІаболаш. Тушонка кхийхнача дилла кад а молабаь, бай тІа бартала Іо а вилла операци йир Бексолтийна. Военврачо хьалхашка Іоккхессар гарг:

— Дагалоацама лелаергьл Іа, цІавахача берашка дІа а хьовкхаш. Цхьаца бегаш бир укхаьца хиннача уйранийцо а. ТІехьагІа Бексолтен Губа Сашкен чІоагІа доттагІий хилар.

* * *

— Ког дикагІа хиннаб хьа, — аьлар лоро кхоалагІча дийнахьа, гангрена хилар кхераш вар со. ХІанз чехка верзаргва. Хьайна ма могга, чохка ца беш лелабелахь.

Кхы цунга хьаьха вІашагІехьдалаизар лора: тІемаш доладелар. Ворда чу йиІига хоза ягІа моттиг а яь, тревога хилча тІемахоитта юкъе а отташ, маьршваьлча йиІига юха тІа а воагІаш, водар салте. Эхь хетар цунна новкъостех, ворда тІа вагІа.

ТІехьашка йоагІача масех полкех хьаеІашагІихийтта соединени яр из. «Мамо» аьнна цІи дІалхар Бексолта. ДукхагІбараш цу цІера маІан ховш а бацар.

Цхьан ІуйрІанна ворда улувра бекъа а лаьца водар Бексолта.

— Ур-р-ра! — бирса мухь баьлар сатийна иллача ерригача хьунга. Фронта линена тІаІоттабеннабар уж. Паника а яр немцашта юкъе: хьанна моттар, сигалера Іоессача сайна. Тхьлера бІарча бІун соединени тІаьрмаргьа.

Го боха а бь. вайбарий доазон тІа кхаьчар цІескархой. Ведда водача Бексолте, юха а сеца, пилоткаца хьоцар дІадаьккхар. Циггача тІехьа ххийра Губа Сашка:

— Э-о, Мамо, дийна дий вай?

— Хьай шалтай-болтай дита а дите, йиІигага хьажал, — аьлар Бексолта.

— Шен дІалц. Солдатка!

— Шо мичара доагІа, вошилгаш? Сигалара Іочулийгад шо? — духьала ухар вай салтий. МархІа а лелхаш хаттараш дора. Къаьстта сакъердаме хетар царна тІорме чу гя йиІиг а йоалдаш воагІа салте...

— Миштад хьал, Лавроев?

— Дика да, новкъост комиссар.

— Шун отделене командира кулг даьккхад, хьо хьожаваьа цунна меттел, — аьлар комиссара. ХІама а кхаьлое, хьай отделени а цунна боагІа кхоачам а хьаэцаргба Іа. Сиха де деза на. Хетаргахьа, деликъел тІехьагІа моастагІа чухьелта кийчлуш ва. «Хьаьша» гІазца веза. Ког миштаб хьа?

— Ког-м берзаш боагІа.

— ХІаьта, Лавроев,—бахам тІа кулг диллар комиссаро, йиІиг тхьае йодача машинава дІайиттийта еза. Хьайна ма хой хьона, фронте фуннагІа а яа кулий.

«Бакъ ма дий из-м. Даша маркъилгаша шокарч еттача бер мишта леладергда, мотт ца хов бер. Салте мишта лел йиІиг ги а елла?..»

Дуачун чам а байна, йиІига бІарахьежаш вагІар Бексолта, тормоз а теха юхе полуторка сецача.

— Мичад бер? — лакхера Іойистизар военни форма юха кхалсаг, ха яц тхога. Хала доарахой ба сихагІа госпитале кхачийта безаш...

ЙиІиг тоІІаь мархІа а елаа, машена дІатІаволабелар салте.

— ЦІи фуй укхан? Документаш!

— Дац, сестра, документаш.

— Лавроев, фу цІи туаІа хьай йиІигах?

— Хаьттар комиссара.

— Аз?

— Іа... хьо ма вий цун хІанз да. СихагІа ала.

— Зина... Зина Лавроева, Бексултановна...

Блокнотах хьаьккха наьхата лист яхьаь, дІахоьдайр комиссара лорашна:

— Ер мара кхы документ дац цун, доа ма дезаш. тІехьагІа жоп дала дезаргда шун.

Сестрас Іочуккайда хьалъийпача, цІогІа даьнна, бушегаш юхаккховдадир йиІиго:

— Мамо!

— ДІалалла из машин!— цІогІа техар комиссара дорха.

вига са меттадеча, шоаш ор чу болга хайра цунна. ХьатІакхаьчар моастагІий ора а. Уж болча оагІов дІатІатаІа ийзар цуй, бер мархІадоаллаше. Ора чу Іочубовла дог дагІадар немций. ЧутІолла автоматаш хьал-Іай а хьекха, дІабола белар уж. Пхорчаша йост хьатІатехар бадараште, амма зе дацар. ЛадувгІа дагахьа Бексолта корта хьалъайбеешше, «кхоп» аьнна, цхьа хІама Іочуежар,... даьхарча бердах кхеташ, тІаккха, лерташ къорадеш, ийккхар. Гранат яр из. Шоаш дІаболхаш сакъердама немцаша чукхесса.

Тола са доацаш лазар ийккхар Бексолтий когах. «Овзай ов, дала фу хоедаде шун!» Хьалъура в хайна Іобахийтар цо ког, деррига а дІабаьккхаб мотташ. А, ког болаш бар. Іоьккхар ийк. Пхьилах чуяхаяр гарг. Чухьарча коча пхьошах оаса баьккха эла чов дІа а йийхка, тІайийхар цо ийк.

— ХІанз фу дерда вай шинне?— хьаттар Бексолта йиІигага.

— Мамо, — жоп делар гІийлача оазо.

— Мамо, — аьлар Бексолта, — мамо... Из да-их хьона хоора, са мехкахо, са новкъост.

Шоаш теба багІача Іер толаш дар хІанзара гІулакх, Хьакара а хоаль, цхьан кулгаца мархІаеллар цо йиІиг. КІаьдденна, доххенна, наькъа халоно доацадаь бер, шиина кулгаца гимнастерка а лаьца, тІалегар къонахчоа. Ше мишта тьоьс а ца ховш, Бексолта а тхьайсар.

Воад къовлилуш латтар салте хьакхийттача. Ког, ира лазар дІа а даьнна, къувлаш, чинт етташ бар. Вордилгаш а сайса мерза наб еш яр йиІиг. ХІанз вахаиза варгвац. Шортта йиІиг лаьтта Іо а йилла, хьалъайвелар из — лазар ийккхар когага, шалта Іеттача санна.

«ХІама дергдац, лазаш бале а дийна ба ког. Лазарах-м вай сатохаргдар». Ваьцаш а кІотаргаш а лужцаш тІавеьлар из бердах, шиий бер а тІехьа. Ора йисте ягІача гаьнилгах гІадж яьккхар. ЙиІиг хІанз а сомаллаиза яр.

Лоралуш, саьиха дІайхьай а хьежаш, волаелар из ше кхийстача, тІом лаьттача Іоакъа тІа гІолла. Цхьан вай салтечун вешмешока чура массехк сухари, боккха шекар бІалги, кхьсвана пІсьмон корадир Бексолтийна.

Яьгача маьхка хьаж йоагІар массанахьа, Бексолта цу сахьате мецвелар. Кисара ах сухара чІегилг хьаьккхар цо, яа дагахьа, амма кхийнзар: анаюхе моторий тата даьлар. Тувсалуш, тувсалуш сиха хьун йисте кхычар из. Машинаш тІера Іобессар немций, гаьнна дІахьа аха болабелар, кхай тІа къайгаш мо. Хайра салтечоа из шоай дакъий гулде еза похоронни команда йолга. Ераш ханнахьа кІалхара баьлна хиниаб. Бокъонца боадо котъяллалца лечкъа а баргІа, хьун юкъе гІолла болабелар ераш, шоаш мича болх ца хой а.

* * *

ДоттагІчун саг йоагІача дац из. ВорхІ-бархІ эІамсаг, саг йоагІар а волаш, вІашагІа а кхийтта, шоашта къаьстта цІа а лаьца, сакъердаш бар. Цхьанне цаІ оалар — беррикаш белар, чІоагІа белар, геттара чІоагІа...

Из гІанахьа дар. СомагІа... аркъала ухаш бела а бейовзаш а бар гІаьрахой. Бексолта, йиІиг хІал а йолаш.

Къаьстта немций дорхбаьр салтечуньга хиина немций автомат яр. — Ауфштейн! Ауфштейн! Вставь зобака!

Шийта гІатта яхилга а хайна, деррига денал ура а оттадаь бинь когара эттар из. кІеззига са а леІа, бер хьа а кийца, хьолийсвелар...

— Пошоль! — автомата юхь Іеттар укхан бунъа тІа. ТІаккха бІаргадейра есара ше моастагІий бІуна юкъе [redacted]

Карта юхе латта белорусаш кхалнах ер бІаргавайча бийлхар царна чІоагІа бохам баьккхар тІалета мархІадоаллача беро. Ши кулг хьа а кхоедадаь тІайолаелар цхьа текха сесаг, бер дІаяца хагахьа, салтечо автомата бух теха юхаккхесса еаре.

— ХІосподи! Ой, хІосподи!..

Шозза вІаштІардаьча цІен кое цхьа лохита кхий дар. Гуш кор а доацаш. МІарга билла, дІачу а кхесса, гІуа Іобеллар. Бартала вежар салте.

НаІара ардакхаш хийра йолча гІолла ий дІоаххала маьлха сердал чуйоагІар. Даьккха латтача Іаржахкха дахчах букъ а гІортабаь, хьалъурахайра Бексолта. КІиръсина бІарахьежар, йиІиг шиий ноакъоста гІулакх дика доацалга кхетадеш санна.

— Мамо...

Кисара хьа а баьнна шекара бІалг дІабелар цо йиІига.

ЧугІолла дІай-хьай хьежача, цу чурча хІамаех, школьни склад йолга кхетадир цо шоаш чукхайсар. «Сердало. Аь,—яІІ» Хийра йолаш, битикъача ардихилгех яь ині.

Хьаозайича, битикъа хьастам хьа а сетта, хьеллаелар из. Школен тІехьашкара кое дар из, кхоачам лоаттабу моттиг. Кхы хьевала хьашт дацар. Шийна хиннача Іазапа виц а венна, дегІ доаста а денна, кадай хьейзар салте. «Ха оттаде а дагадохац, сов майрабаьнна...»

Шекар Іуашаш йола шиий йиІиг мархІаелла, хьаьра а ваьнна, мух хо, атагІе чухьийдар из. Ведда, ведда тхан тІара боккхача наькъа тІа ваьлар. Цу ханна хьахедухьала йоагІача говра ворда тата. Духьала ведар Бексолта, из соцае дагахьа. Воккхалгахьа деста къонах вар лоаллаш ваьгІар, ворда етта метта поартал яр.

— Пр-р-р! аьнна, говр юха соцайир Бексолта. Вои цец а ваьнна, ши урх юхаэззача вагІар, хьаь тІа даьина бІарга а долаш. «ТІу-ут», аьлар пандара оазо.

Меттаж тІа гІолла тІехьашнахьа юха дижа дІаьха немце уллар, бордашна ланда лекхеш, метташта кІалхара хьаягІар цун топа юкъ. ВІа тассале, бер наькъа юкъе Іо а кхесса, цун баьинача наьках шоаза урс дахийтар Бексолта. Топ хьаьккхар.

ЙиІиг, хемийна елхаш ягІар, бІаргашка бийлг а хьекхаш. ХІамаш тІера чу а тайса, йиІиг кІаьдача гІайба тІа Іохоайир цо.

— ДІалалла, немций кІезигагІа болча да...

— Ну, пан солдат...

— Лалла! — из са дІадохийтаргда хьа...

Хя йисте дагІар цхьа ира

— Вай форма а юх, тІаьхтІа дагІаш бер а да.

— Хьаноалейе.

Хева тІа кІоарга уйла еш вагІа подполковник бІаргавайча, нийсвенна дІаэттар салте. ЙиІиг ягІар цуна [illegible] тІа тхьайса.

— Хьа приказагІа рядовой Лавроев хьакхаьчав.

— Из малий хьа?

— ЗІамига доаха.

— Мичара коралий хьона из? Дай мичаб цуп?

— Дай бац, новкъост подполковник. Ер ше доагача кІий юкъера кораьй. Нана йийна уллар...

— А-а, кІира хьалха Красовки яхача юрта йисте дарий из?

— Дар, новкъост подполковник.

— Комиссар мала вар шун?

— Комиссар — Грудиев.

— Хьай старшина дагавоагІий хьона?

— Старшина — Кашин.

Салте вахийтар сиха уж хьабеха.

— Малва хьона ер басар дар? — хаьттар Кашина Бексолтийна гонахьа цхьа-ши го а баьккха, бата пІелг тІа а хьекха.

— Немций басар да из, новкъост старшина.

— Есар хиннав хьо?

— Шаккхе а хиннад.

ДІадийцар цо шоаш кара дахар.

Цу ханна балама тІара кортилг безо хьаьхьай а бь, узам бир йиІиго:

— Ма-мо!

— Тоъа, са йиІиг, тоъа. ХІанз тоалургьл, хІанз ерзаргья. Шортта баца я. Лечкъа а дезаргдаш. Гонахьа воай мах ба, — цкъаьинахьа дагадеха хьалниис а венна. — бехк ма баккхалахь, новкъост подполковник, кІеззига могаш яц ер...

— Аз бехк баккхац, новкъост рядовой. Из Іа дийцар хьай кавказски меттала дар?

— Тхоай гІалгІай меттала дар, новкъост подполковник.

— Кхета а ду?

— Кхетаду, новкъост подполковник. Хоза дешаш чІоагІа шоайла тара ма дий массадолча меттала...

— Кога фу даьд хьа? Масома ба хьа из, — хаьттар комиссара.

— Чов. Граната гарг кхийттай.

— Комиссар, аз дехаргда хьога: санитарашка дІавиге, човнага а хьажийта: гІаш могаргдац цунна, ворда тІа моттиг нийсье. Бер кхалнахага дІале. Гонах арадоале, граждански Іаьдалга дІазургда вай. Волла, рядовой Лавроев, кІеззига салаІа хьайна, вешта, курорт-м укхаза а яц.

— Лист хила мегаргвий со, новкъост комиссар.

— Хила, Лавроев.

— ЙиІиг сайца... Тхо цхьана дийте...

— Ай, ма Лавроев, из бІехъелча йиза еза, гІулакх де деза... МассагІа да уж, кхаьнаха де дезаш.

— Со дика Іомавеннав из дерригa де. Со гІашша гІоргва, сайца юте... Сох «мамо» оал укхо.

— Оаха-м хьона оаххона их, — аьлар комиссара, — даьра чов а ма йай хьа...

— Цхьана аттагІа хургдар тхона.

Белажаш а эза, аьлар командира:

Грозничерча Старосунженски улица тlа «Промавтоматика» ялача НПО-на лаьрхlа хьелдаьл лхеззза вlаштlардаь хоза цlа - общежити. Из хьалдаьр я гlишлошъяра Нохч - ГlалгlIай управленена чуйоагlа СМУ-2, дукхагlдола балхаш даьр я Герасименко Борис Макарович керте латта бригада. Сихен динея баьча балхо таро хилийтай планах йоагlачул цхьа квартал хьалха из объект хьалъь яхна.

Общежити хьаей хиннача гlишлонхой бригадаша къахьийгад «КПСС XXVII съезда — хьинареча къахьегама 27 декадlа» ялача девизагlа шерра социалистически яхь а йоаржаь.

СУРТА ТlА: Старосунженски улица тlа хьалъь общежити.

Г. КУРИЛЕНКО сурт.

Школьни реформа—массане юкъара гlулакх

ХЬЕЖА ХЬО ГОВЗАНЧАШКА, ЛАЬТТА

«Наурский» совхоза болхлой бераш эlамига долча хана денз lомаду къахьегам, юрта боахам беза. Царна кхетам балара, унахцlено чlоагlъяра, уж дегlабоалабара цхьанкха хlама кходац. Цар кара дlаенна я ма ярра йола дворец, цига шоай хьалхара гlа банкха долалу бераш.

Алпатовски станице ниййенар ваццалца бlераххьеж lалаьмате хоза яьча берий дворецa. Гаьнашта юкъе дагlе из lаламо хоздаь, фаьлгашна дувцар санна дола цlа.

Беращца чанх мел довхаш дола ловзараш дувзденна да уж къахьега lомадарца, шоай совхозацара цар бевам совбанкхарца. Дика хаоттам болча хана совхоз беша, комсаш йолча хул уж.

Балха тlерен доггlоздаьнен долаш доккхий хул совхоза къахьегамхой бераш.

— Кхыча тайпара хила йиш а яц, — йоах цу боахама директора Геннадий Ефимович Петренкос, — дукха ба моттигерча школа выпускникаш боахама масседолча доакъошка, комсаш лелаерий бригадашка, хьайбай боахаме, гlишлон подразделенешка.

Эзар сагах латташ йолча совхоза коллективера ахалел совгlа бираш, совхоза берий беша хьалкхийна а Алпатовски юкъера школа чакхъяьнна а ба. Цудухьа хургба-кх из совхоза къахьегамхой, шоай берий учрежденешцара бовш боаца безам. Цудухьа йовхо ю уж лерттlа дегlабахкара, царна дlалу дикагlен дезагlен мел дар.

Совхоза шоашцарча безама бераша лу жоп.

— Тха школе дешаш 920 кlаьнк йиlиги да — йоах школа директора И. В. Петренкос. — Царех 600 бер мичча бесса лаьца а совхоза производстве дакъа лоацаш да. Из оаха дукхача хана денз кара а лаьца, хьадахьаш гlулакх да, хlьта школьни реформа тlаийцача денз берашта къахьегама кхетам белара, царна йолхлой професеш lомаяра болх бонкхагlа чулоацам болаш а кердача формагlа а бу.

Соахка дешархой подрядни производственни бригадаш вlашагlйохнара инициатораш хилар школа шаккхе а ийслагlа класс. 23-ен 31-ен гектараш тlарча комсий бааза бола дай хилар царех.

Ийслагlча класса дешархоша комсомолкаша Алиевгlар Марияси Самартен кулгалдеш йолча бригадай коллентиваша комсаш кхеяра мел яяш дола балхаш шоаш дальд.

— Цхьа агроприем мара яцар тхога ца яйташ — ядохимикаташта юхе дахийтацар тхо, комсашта модхаш тохийтацар тхога, — йоах Самарта.

Хlаьта хьуэгьам кхаьча баьича, хьалхарчарча чуйцар из бераша, гектара тlара 72 центнер а эцаш. Из санна толам бокхагlбарий бригадаша а баккханзар. Шоай комсаш чуйица баьлча, эlамагlболча воакъостаишта а бокхагlчарна а воакъостала бахар уж.

— Тха дешархоша 15 эзар центнер комсаш лъхай, — аьлар совхоза керттерча агронома, де а доагlаш доаккхал а деш, — Сона-м хац уж хиннабецаре оахоша фу дергдар.

Иштта — из бегашта хlама дацар, дукха физически низ а къахьегамми знанешта а яхийта хьадаь гlулакх дар. Бегашта хила йиш а йий дешархоша цхьан сезонагlа цхьа миллион ах миллион комсий хорсам яlа а сlа, цунна гlулакх деш хилча?!

Бокххийча комсаш лелаерий бизза бола партнераш а хинна дlаэттаб лакхехьарча классай дешархой. Царех хlараннена къахьегама книжка деннад. Баьча балхах къахьегама стаж дlалаьрхlай царна, алапи а тийнад. Хlаьта шу чакхдоаллаш планал совгlа хьувкъам цхебарах подрядни бригадай шинна а коллективана совлен алапи а премн а лаьрхlа 7 эзар сом делар.

Шинна а бригаде къахьегаш 60 бер дар, цу даькъе 24 кlаьнк а волаш, царех цаl мара воцаьзар тракториста удостоверени хьа ца эцаш— юхе мел бисараша экзаменаш дlа а енна, юрта механизатореллa болх бе бовъо хьанйцар. Цу нагирхоех ахалел дукхагlбараш школа чакхъяьккха ма баьлинге в. совхозе трактористалла болх бе бисар. Царех ба Шовхалов Мухьмад, Исаевгlар Султани Абумуслими, Хусинхаков Хожахьмад, Мутуеов Руслан, Магомадов Baxa, иштта кхыбараш.

— Тха школе чакхъяьнкхарех кхоалагlа дакъа совгlа бараш хlара шера совхозе болх бе бус, — йоах Инета Валентиновна Петренкос. — Хlаьта боахамо дlаэц дика кийчбаь механизатораш, шофераш, гlишлонхой, тlаккха йиlигаш комсаш лелаерий бригадашка йолх.

Беращца цхьана къахьегаш ба цар хьехамчаш — производственни дешара мастераш В. Д. Лаптев, В. М. Логвинов, Н. А. Зеленский, къахьегама урокаш хьехаш вола И. М. Пономарев, бериrа классни кулгалхой. Моллагlча хана а гlо де, ца ховр хьаьхка кийча ба йоккха опыт йола совхоза бригадираш — комсаш лелаераш Н. М. Щетинин, В. П. Голядкина, комсомолка Т. Кулакова, совхоза производства берриrа специалисташ кулгалхойи.

— Карара шу дlадолалуш школа ерригача классашкара дешархой дог айдена бар, — дувц И. В. Петренкос. — Каст-каста вlашагlдеттадора бераш, цхьаца хlама къувсаш дувцаш хулар. Из деррига гуш болча хьехархоша кхетадора лакхерча классай дешархой сагийна ца бутар фуд. Бакъда, оаха новкъарле яцар, шоай планаш кийчъенна яьлча, бераш тхоашта тlадоагlаргдолга ховра тхона.

Берац дахка а даьлнар шоаш хьатlа. Цар дlадийхар хlара класс подрядни производственни бригада вlашагlйоллилга. Оаха хьаллаьцар цар уйлеш. Совхоза кулгалхой а раьза хилар цу гlулакха. Бакъда, 6-ча класса дешархошца фу дергда хацар, хlаьта эгара хьаьрагlа хиивараш-м уж ма барий.

Цхьан шера кхы сабар деза оаш, цо эlамига да, оаха яхарах, хулаш хlама дацар.

Кlеззига хьалха а даьнна аргда вай: «Чечено-ингушвино» объединене комиссе белгалдаькхар дешархой бригадаша болх беча ворхl планаце тlара комсаша укх шера дика хьувкъам лургхилар. Эгара зонх болашагlа да хьалхара моттиг ялхлагlча классай шии бригадана хьожаяр (царех хlаранега 16 гектара тlа комсаш я). Хlаьта бригадираш ба Муртазов Идриси Чепрасов Сережаи.

— Шено яц укхазара бераша хlара гектара тlара 75 центнер комсаш йоахаргхилара, — йоах «Чечено-ингушвино» объединене начальника А. М. Конева.

Дешархой ворхl бригадо 183,8 гектара тlарча комсашта гlулакх ду. Бераша дош деннад, планагlа лаьрхlачул хlара гектара тlара 5 процент дукхагlа комсаш яха.

Шоай эlамагlболча гlончашта — берашта совхозе цхьаккха хlама кходац. Подрядни бригадай коллентивашта хьалъяй къахьегама дика лагерь. Совхозо мел эшача хlамашца lалашбу уж: кхачанца, культ - спортинвентарaца, газеташца, журналашца, книжкашца. Цlеча уголоке телевизор, радиоприемник, музыкальни инструменташ я.

Дикъ сохьта болх баь даьлча, юхе мел йиса ха шоай лагере йоакхк бераша; Цар дакъа лоац художественни самодеятельноста кружокашка, чакхдоах спортивни ловзараш яьхаш, кинофильмашка хьеж. Совхозо берашта автобус хьожаю Каспийски форда тlа, Къулбаседа Кавказа вежарашка йолча республикай столицашка экскурсешка баха. Хlаьта хьувкъам чуйцачул тlехьагlа, дукхабараш мах а боацаш Москве, Ленинграде бохийт.

Алпатовски школьниний гlулакх хьал а лаьца дешархой подрядни бригадаш вlашагlъехкай «Победа», Ленина цlерагlча, «Кавказ», «Солнечный», иштта кхы дукхача а совхозашка.

Цхьан моттиге ца а латташ, совхозо школаца цхьана керда нийъаш, керда формаш лех. Масала, «Солнечный» ялача совхозе хlанале вlашагlъехкай lалам лоредараш экспериментальни звеньяш. Царех тийша дутт фуна тохкам белга.

Совхозай гlонца школашка нийтъьяй тайп-тайпара целевой кабинеташ, цу дакъе машиноведене яр а йолаш. Хlаьта хlанз юртбоахама техникаx нагийнах меттел мехкарий а дика кхет. Уж а ба тракторaш лехкаш.

— Тха боахам экономически дика дегlабенаб, хlаьта цунна юкъе кlеззига дакъа дац тха дешархой а, цудухьа берашта лаьрхlа дукхагlа средстваш хьакъоастае таро я тхога, — йоах совхоза директора Г. Петренкос. — Хlанз тхо производственни бригадашкарча дешархошта хозагlа йола школьни формаш lалашъеш да.

...Эзараш бераш хlара денна бlаргаго йиш я «Наурский» совхоза комсий бешамашка. Дукхабараш доакъар lалаше, ялат чуэца гlо деш ба.

П. ГАГИЕВ.

ЧЕМПИОН ХИННАБ

Укх тlеххьарча хана дика толамаш доахаш хьавоагlа Сунженски районе lомавенна борец Албаков Аслан. Массеха ди мара дац из Италера цlавена. Цига хиннача классически хьисапе кlалтохаргах латарах [redacted] кагирхошта юкъерча Европа чемпионате хьалхара моттиг яьккхр вай мехкахочо.

Пхезза лата вийзар цун 58 килограмм дозал долча борецашца, хьалхара биъ къовсам ха а ялале ер котвоалаш чакхбоал, тlехьарбар — очкошца ер котвоалаш (18:8).

Кагирхошта юкъера Европа чемпион — хlанз денз из цlи лелорга Албаков Аслана.

А. САЛИЕВ.

ФИНАЛИСТАШ БЕЛГАЛБАЬННАБ

Футболах Нохч-ГlалгlIайчен кубок яккхара полуфинальни ловзараш чакхдаьннад. Дувца дезац аьнна хет мел ира, теркам тlаоаш чакхдийнад уж къовсамаш, хlара коллективо кхетадора йийшар юкъера аравоалилга.

Финале кхачара эгара хьалха яхье яьлар «Грозтрубопровод-строй» треста «Строитель» яха команди бурув толара балхий Горячеводски управлене «Буровик» яха коллективи. Ши кlира хьалха республике хьалхле яккхара яхье вlашагlкхийтача цу шии команда къовсам цхьанкха кот ца воалаш, счет 1:1 йолаш чакхбаьннабар. Хlаьта, цох вlалла тара хилланзар кубок яккхара полуфинальни яхь. Йоккхача счетаца (6:0) гlишлонхоша эшабир мехкдаьттахой. «Строителa» спортсменашна ерча атакашта дукъала отта ца я могаш, ийшача а сагота боацаш меньа, во, ловза баьлар уж. Цох вайда а оцаш, гlишлонхой нападающе Дадуов Алаша кхо бургац чутох «Буровика» нагlарашка. Иштта цар нагlарашка шозза бургац чутох Шершнев Павела, цхьа бургац чутох Герзишев Рамзана.

Иштта котъьяннача «Строителa» боккъо яьккхай финале дакъа лаца. Хlаьта, Нохч-ГlалгlIайчен кубок яккхара тlехьа цунца къовсалургья Аргуньера «Вайнах». Полуфинале счет 1:0 йолаш по эшайир Нохч-ГlалгlIай территориальни транспортни объединене команда.

Финальни ловзар хургда 11 августе Грозничерча Орджоникидзе цlерагlча стадионе.

Д. ТУРГУНОВ.

СПОРТИВНИ НОХЧ-ГlАЛГlАЙЧЕ

МАССАЗА А УЛЛУВ ВА

«Динамо» общества езача атлетика зала дукха гаьна доацаш доаллача гlанда тlа къамаьл деш вагlар со Кодзоев Ибраьхlимца. Шера белаж йола эlамсаг тlа а вена, мархlайккхар соца вагlача. Эlамсаг сона бlаргагуш ше а вайзар, из вар Арсамаков Исраьил. Исраьил дlавахача ца хаьттача lеваланзар со: «Дукха ха йий шо ца гу?»,

— Селхая тренировке хинад тхо, — жоп делар Кодзоева.

Сел вокха воацача СССР заслуженни тренера йорта лоа санна кlайбенна ба. Са дагарчох ше хийттача санна йоах цо:

— Цхьаболча ваха хет штангиста пил мара ихы хlама эшап, аьнна. — Из ишта дац. Чlоагlа уйла е езаш а да спортивни гlулакх.

Итташ шераш дlаденнад Ибраьхlима тренерски балха. хlаьта тренер хилалехьа ше а вай республика спортивни сий лорадеш, толамаш доахаш кхийнинаб йомоста тlара.

Лийрхlар хилац, дегlар мара, оал кайнака. Штангист хила лерхlаш хиннавац Кодзоев а. 1957 шера ший ханарча нагийча махада «Динамо» стадионе волейболах ловза дагахьа вена хиннав из. Цига езача атлетика секци йолга хайча кагийча наха аэн-аэн дукхагlа аьергьар аьле ланаш дохи. Вурийтта шу даьннача Кодзоева lотlанхайде бlаь килограмм йола штанга хьалъайю.

Шоллагlча дийнахьа коа теннисах ловзаш воаллача Ибраьхlима тlавоагlа цу хана «Буревестник» ДСО республикански совета чемпион хинна штангист В. Потемкин. Лоаллаха вахача цо къамаьл ду гlалгlай эlамсагаца, из секце ахар дехаш. Боксер хила безам болаш хиннача Кодзоева дукха кlодац из. Хьалха Казахстана кагирхошта юкъе боксах чемпион хиннавар цох. Юха а юха а шийга дехар дича вода из Г. А. Хачатурова кулгалдеш хиннача езача атлетика секце. Эскаре ваххалца ер ма бий аьнна боккха толам бакха вlаштlехьдаланзар цун, толамаш даххал дукха ха яцар штанга ийе волавенна а. Бакъда, цигара цlавеча спорта лакхаленга вугача наькъа юкъиг дlайолаю цо, хlаьта цу гlулакха дукха къахьега а дийзар.

1962 шу... Эггара хьалхара боккха толам баьккха из дицлургдоацаш Ибраьхlима лег чу дисад. Н. К. Крупскаяй цlерагlча Грозничерча культура Дворецe чакхйоахача Къулбихьен Россе зона хьалхле яккхара кхьашка дакъа лоац цо. Ший дар сапна дозал дараштa юкъе хьалхара моттиг а йоаккхаш, цунца цхьана спорта мастера норматив кхоачашдю Кодзоева.

Цо леладечох дог эккхийта гlерташ хиннабац эlамсага да-нана, Ибраьхlим шоай бераштa юкъе эгара вокхагlа ваце а. Спортаца хьоашал хилар могадеш хиннад цар. Иштта дlаволавеннача штангисто дьха толамаш кхы а дукха да. «Спартак» ДСО ше волайш ворхlазза цу общества Российски совета чемпион хиннав из. Ший говзал дегlакхувлаше, секци а лелаеш цо кхебора къона штангисташ а.

1968 шера денз тренерски болх бе волавеннав Ибраьхlим. Из болх бе атта хиннадац, цул совгlа спортивни база дика яцар, секце ухараш дукхагlча даькъе Грозни юхе адача юрташкара хьаухаш хиларах цар сагота дезаш хиннад. Хlаьта а ший болх тоабе гlерташ волча цо, хала дале а дог ца эшхаш дlабихьаб ше хьалаьца никъ. Тlателlа къахьегаш хиларо дика лер юташ а хиннай. Дукха ца товш Кодзоева кхебеча штангистах Хамидов Вахах мехка чемпион хул. Цу хана хиннай пятисотникий клуб. Цунна юкъевахав Ибраьхlима кхеваьча штангистех цаl — Долгочев Игорь.

— Хала дале а цу тайпара толамий дукъа болх бе мегаргда, болх бе беза, — аьлаш, ший са тедеш хиннад тренеро.

Оалаш ма хилара, водар гаьнавоал. Хlаьта Кодзоев гаьнавалара дика тешал деш да ер масал. Дlадахача шера дунен дикагlволча итт штангистах пхиъ вай мехкахочо кхеваь ва. Ужаш ба Арсамаков Исраьил, Седаев Мухьади, Сайдулаев Адам, Эдельханов Умар, Тахаев Руслан.

Царех цхьабарех къаьстта дувца безам ба; Сайдулаев Адами Арсамаков Исраьили... Царех фу аргдар lа тренер хиларах тарра, аьнна аз цунга хаьттача Ибраьхlима аьлар:

— Сона хеттача тайпара кхийнаб.

Цу дешашца дукха дар, вотало яккха безам хилар, тренировкашка чlоагlа къахьегар, хьехамчо дlадехараш диззa кхоачашдар, иштта кхыдараш а.

1974—1976 шерашка Сайдулаевх кагирхошта юкъе дунен рекордсмен, шозза дунен чемпион, бокхагlчарна юкъе вай мехка чемпион хул. Цул совгlа, кхувшбоагlарех ше лоархlе а бокхагlбарий дунен шиъ рекорд оттаю цо. Цох эlамига дакъа даллацар тренера а.

— Исраьил кхойтта шу даьнна мара вацар эгара хьалха со волча венача хана. Бакъда, цу хана а чlоагlа ловш вар спорта лакхаленга кхача. Юххьанца эшар из да, хlаьта кхыдар хьаlомаде, къахьегамца хьаде йиш йолаш да, — дувц Кодзоева.

Укхаза чlоагlа гlо ду Арсамаковна хьехамча а хинна дlаэттача Ибраьхlима; Тренера хоара кlаьнк ла а воацаш кхувшвоагlилга, цудухьа дукхагlа йоахо йора цун. Хьехар дора, эшшача оагlув хьалдоацар. Исраьила [redacted] аьха коталонаш дагарье отте уж дукха я.

— 1980 шера Москве Олимпийски ловзарашка Ю. Варданяна оттаьча рекордал итт шера цхьаннена а тlехвала могаргдац аьнна хеташ хиннаб специалисташ. — йоах Ибраьхlима, — цхьабакъда, ийс бутт балалехьа рывок еча 179,5 килограмм хьалъайю Арсамакова. Из Варданяна айьчул ах килограмм дукхагlа яр.

Исраьила дlахо дийшача баькъахьа хеташ волча тренеро даим а из хьалхадоахаш хиннад эlамсага.

— Цкъа чемпион хилча гlоргва со дешa, — оалаш хиннад штангисто.

Хlаьта хlанз Исраьил Нохч-ГlалгlIай пачхаьлкхен педагогически института физвоспитане факультета йиъ-лагlча курсе дешаш ва.

Ибраьхlимен Зухрайи вол, йоl да. Воl Мухьмад пединститут а яьккха эскаре гlулакх деш ва. Йиlиг Лилия бархlагlча классе дlачуьяьннай.

— Аз дукхагlйола ха араьха йоакхк, сбораш а, яхьашка а. Укх шера цхьа бутт хилаал ха цlагlа яккха вlаштlехьдаьннадац са, — дувц тренеро.

Иштта низ, хьинар ший гlулакха дlаденнадаь даьхад, хlанз а доах цо доккхий толамаш. Цо кхеваьв кагирхошта юкъера шоазткъен бокхагlчарна юкъера виттен дунен рекордсмен. Из ца вуаш а дисадац. 1975 шера цунна еннай РСФСР заслуженни тренер яха цlи, хlаьта укх шера СССР заслуженни тренер хиннав цох.

Соахка хала цамогаш а хинна, больнице кхаьча хиннав Кодзоев. Больница нанlгга латташ хиннаб спортсменаш.

— Цу хана мара ханнар сона боккъонца се царна мел веза, — аьлаьц Ибраьхlима. — Нийсса ах лазар дайдир сона цар.

Цу тайпара дика гlулакхаш, бувзамаш, доттагlал да тренерай спортсменашта юкъе, из кlезига лоархlам болаш а дац толамашка кхачара.

Хlанз Феодосии тlаккха Подольске хургйолча сборашка бахаб штангисташ. Цул тlехьагlа Швеце дунен чемпионате гlоргба. Массаза санна царна уллув ва тренер.

С. АРЧАКОВ.

ЛОАЦЦА ХОАМАШ

АКРОБАТИКА

Краснодарски крае Славянск-на-Кубани яхача городе хилар спортивни акробатиках долча 5-ча Ерригроссийски юрташкарча ловзарий финальни яхьаш. Цига дакъа лаьцача ялхайтта командана юкъе вай республикерча коллентиво бархlлагlа моттиг яьккхар.

Къаьст-къаьстача спортсменашта юкъе хиннача къовсамашка кхоалагlа призер хилар «Урожай» ДСО «Шовда» яхача берий кхувшбоагlарийн спортивни школа дуэт — Шульга Ирии Исаков Григории. Юртакарча спортсмений Ерригсоюзни ловзарашка дакъа лоацарга цар.

ФУТБОЛ

Чакхдаьннад футболах Нохч-ГlалгlIайчен клубни хьалхле яккхара хьалхарча гон юкъедоагlа ловзараш. Яхьаш дlахьош я кхойтта команда. Хьалхле лелаеш я аргунски «Вайнах», цуна тlаьха шиъ очко я. Цхьатарра очкош (21) яьлай «Монтажникой» «Динамоси».

Т. СОКОЛОВА.

ТУРНИРНИ ТАБЛИЦА

Футболах мехка хьалхле яккха шоллагlча лига кхоалагlча зоне ловзача командай хьал укх тайпара да тахапарча дийнахьа.

		лайзай	оч.
1.	«Ростсельмаш»	15	26
2.	«Уралан»	15	21
3.	«Сокол»	15	19
4.	«Атоммаш»	15	18
5.	«Дружба»	15	18
6.	«Спартак»	15	18
7.	«Машук»	15	18
8.	«Нарт»	15	14
9.	«Волгарь»	15	13
10.	«Терек»	14	13
11.	«Цемент»	14	12
12.	«Торпедо» Тг.	15	12
13.	«Торпедо» Вж.	15	11
14.	«Динамо»	15	9
15.	«Салют»	15	8
16.	«Стрела»	15	8

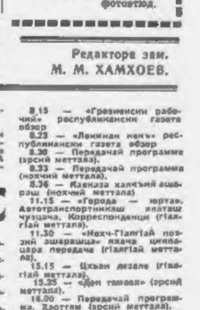

Финишага.

В. ЕЛИЗАРОВА фотоэтюд.

Редакторе зам.
М. М. ХАМХОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

23 ИЮЛЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — Мультфильмаш: «Фантаэи», «Гlетта лела форда нино».
9.05 — Документальни телефильмаш: «Са ньамсара [redacted] хинниг», «Хиргдолчун дукъа».
9.40 — «Дудуна оаз ен». фильм-концерт (Ереван).
10.10 — Фильм — берашта. «Комаровгlар вежарий».
11.05 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — Советски чехски мехкий документальни фильмаш: «Доттагlало хьамкегла» (СССР), «Объективе — ЧССР».
15.20 — «Школа». Художественни телефильм. «Губуа» яха 2-гlа сери.
16.25 — «Кердадараш».
16.30 — «Призвание». Радиомонтажниний Ерригсоюзни конкурсах
17.00 «Египтацара вlашагlкхетараш». Телеочерк.
17.30 — «Массанена йола стадион».
18.00 — «Тахахарча хахара дунен кагирхой болам».
18.30 «Хlара сурта тlа — малл».
18.45 — «Тахан дунен тlа».
19.00 — «Iиллен вахари».
19.30 — «Оаза хьоалшая тессад Москве». 1957 шера кинача кагирхойн студентийн VI Дерригдунен фестивалах дола документальни фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — Эстрадни обозрени.
22.35 — «Тахан дунен тlа».

II ПРОГРАММА

8.00 Iуйранара гимнастика.
8.15 — г. Орелера балхестий гlонс дlалохк.
8.35 — «Лаурах лу миллион». Художественни фильм (ПНР).
9.40 — «Будильник».
10.10 — «Красный Октябрь» хинна вlашагlкхетараш». Документальни телефильм.
10.40 — «Шахматни школа».
11.10 — М. Глинке цlерагlча вокалистий XI Ерригсоюзни конкурса лауреатий выступлени.
11.30 — Фильм — берашта. «Засекреченный город».
12.40 — Французски мотт lомабара 2-гlа шу.
13.10 — Ленински комсомола преме лауреата «Керошин» ихача фольклоре - хореографически ансамбла концерт.
14.00 — «Советски Эскар. Каспийски Краснознаменни...» Документальни фильм.
14.20 — «Хьана улица тlе да цlей» Горьковски областа культурно-спортивни комплексех».
15.00 — «Кердадараш».
17.55 — Атеистически темах. «Сентанташна гlонна бодаш нравага нинъ». Телевидене Грозненски студе фильм (нохчий меттала).
18.05 — «Образцово-хьожтаме йола гlишлош» (хьалхалаттача опытах — Iилман-популярни фильм.
18.35 — «Нохч-ГlалгlIайчен ди».
18.55 — «Малара тlа ца кхер — вахара норма».
19.10 — Киножурнал.
19.20 — Вахара хьисап — советски. «Фронтовикаш — Алматханоевгlар вежарий».
19.45 — «Дунен халкъашта юкъера обозрени» (гlалгlай меттала).
20.00 — «Бийса дакъъала хийла шун, бераш!»
20.15 — В. И. Савина цlи дагалоацама кетаь волейболах йола Дунен халкъашта юкъера турнир. Мalа мах. СССР-1 сборни — Финляндий сборни. Ленинградера передача.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Чунотна начальник». Художественни фильм.
23.05 — «Кердадараш».

24 ИЮЛЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Говза кулгаш».
9.00 — «Тешаша нlай тlехкар». Берий спортивни клубах дола документальни телефильм (Ленинград).
9.30 — Дlалоха РСФСР халкъа эртиста Дунен халкъашта юкъерча конкурса лауреата С. Бинкова (балалайка).
9.55 — Мультфильмаш: «Сигаленга дlаихачара», «Олимпийски оамал».
10.15 — «Путешественникий клуб».
11.15 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Практикаца тохнад». Документальни фильмаш: «Фу мах ба минута?», «Саги торгоалин».
15.25 — «Школа». Художественни телефильм. «Запевала» яха кхоалагlа сери.
16.30 — «Кердадараш».
16.40 — «Хьасташ».
17.15 — «...Яхкайтта шу даллаца а кхы бокхагlа а».
18.00 — «Деттагlий тlаэц Москвас».
18.45 — «Тахан дунен тlа».
19.00 — «Тха беш».
19.30 «Малара тlа ца кхер — вахара норма». «Селlад» яха дезала клуб.
19.45 — «Кердадараш».
19.55 — «Цун вахара берда йист» яхача 3-серийни доача художественни телефильма премьера. 1-гlа сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Кинопанорама.
23.05 — «Тахан дунен тlа».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Нали эла сона, эла Пронюшина». Документальни телефильм.
8.45 — «Чунотна начальник». Художественни фильм.
10.15 «Вперед, орлята». Киноаера передача.
11.00 — «Дезали школаш». Тележурнал.
11.30 — Мультфильмаш: «Циск Леопольд арадlаьнна доладалар», «Цисна Леопольда ахка».
11.50 — «Юртара сахьат».
12.50 — Немецки мотт lомабара 2-гlа шу.
13.20 — «Салют, фестиваль!» Москве хургйолча кагирхойн студентийн XII Дерригдунен фестивала хетаь кагирхой передача.
15.05 — «Кердадараш».
17.05 — «Платоновгlар эвлаш ба». Телефильм.
17.25 — «Инспектора Ковалевна сагота гlулакхаш». Документальни фильм.
17.45 — «Баьца хьоар хьалар». Iилман-популярни фильм.
18.05 — «Нохч-ГlалгlIайчен ди».
18.25 — «Спортивни Нохч-ГlалгlIайче» (нохчий меттала).
18.55 — Киножурнал.
19.05 — Цхьоалагlа эрсий революци кхинна 80 шу дизарга. «1905 шера луьккера».
19.25 — «Доакъар дукъа — ялат дукъа санна» (гlалгlай меттала).
20.00 — «Бийса дакъъала хийла шун, бераш!».
20.15 — «Кердадараш».
20.20 — В. И. Савина цlи дагалоацама хетаь волейболах йола Дунен халкъашта юкъера турнир. Мalа мах, СССР-1 сборни — Болгаре сборни. Ленинградера передача.
21.00 — «Ха».
21.35 — Оперни сцена мастераш. Марио Дель Монако.
22.40 — «Кердадараш».
22.45 — В. И. Савина цlи дагалоацама хетаь волейболах йола Дунен халкъашта юкъера турнир. Мalа мах. США сборни — Япони сборни. Ленинградера передача.

РАДИО

23 ИЮЛЬ

7.20 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
7.25 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
7.30 — Керда хоамаш гlалгlай меттала).
7.35 — Хоамаш, хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненски рабочий», «Комсомольское племя» республикански газетий обзор.
8.23 — «Сердало» республикански газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (гlалгlай меттала).
8.36 — Нохч-ГlалгlIай ашарий концерт (гlалгlай меттала)
9.15 — «Доагъош технически эргадаьха тоадара тlехьа» (нохчий меттала).
9.30 — «Нъоиз заманхо» (гlалгlай меттала)
16.00 — Передачай программа. Хаоттам (эрсий меттала).
16.01 — «Эрсий мотт — доттагlални вежарлени мотт ба». Беседа (гlалгlай меттала).
16.16 — Ялат чуэцача хьалхалаттарашта дола концерт (нохчий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гlалгlай меттала).
18.30 — «Юртара вахар» (эрсий меттала).

УКВ

17.00 — «Поэзи» яха дакъа мах.
17.35 — Лирически иллеш.
18.02 — Художественни самодеятельноста доакъашхой выступлени.
18.37 — Иллеши ашараши.
19.00 — Халкъара ашараш.

24 ИЮЛЬ

7.20 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
7.25 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
[illegible] — Керда хоамаш (гlалгlай меттала).
7.35 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненски рабочий» республикански газета обзор
8.23 — «Ленинан некъ» республикански газета обзор
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.36 — Кавказа халкъий ашараш (нохчий меттала)
11.15 — «Города — юртае». Автотранспортникаш ялаташ чуэцача. Корреспонденци (гlалгlай меттала).
11.30 — «Нохч-ГlалгlIай поэзий ашарашца» яхача цикладара передача (гlалгlай меттала).
15.15 — Цхьан дезале (гlалгlай меттала).
15.35 — «Дон тамаш» (эрсий меттала).
16.00 — Передачай программа. Хаоттам (эрсий меттала).
16.01 — Дунен халкъашта юкъера обозрени (нохчий меттала).
16.15 — Ленинах, партех, даьхенах дола иллеш.
16.45 — КПСС XXVII-ча съезда накъаьдолхаш». «Сийленах а заделах а». Беседа (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гlалгlай меттала).
18.30 — «Ялат доара дукъале е». Рейд (нохчий меттала).

Хоамаш

Тахан республике lоаден Грозне кlезиг-дукха морхаш а йолаш йоачан а йоахаш, малхбузехьара секунде 3—7 метр чlоагlа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 27—32, Грозне 29—31 градус йоахал йолаш хилен тарлу.

Кхоана морхаш а йолаш, юкъ-юкъе догlа а делхаш, тайп-тайпарча оагlонашкахьара секунде 3—7 метр чlоагlа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 12—17, дийнахьа 21—26 градус йоахал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

Газет арадувл шинарен, ерен, шоаттей деношка.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителан — 2-85-07; бехктохкана секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культуре — 2-64-75; письмой — 2-85-64, корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

СФ00217. «Грозненский рабочий» издательствон типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3538.